

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1188

23. SIJEČNJA 2026. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Betlemaši i vertepi u Novom Slankamenu

Navjestitelji Kristova rođenja

FOTO: Antonija Rudic

SADRŽAJ

6

Nastavlja se kriza u stranci
**Prosvjed ispred Doma
DSHV-a u Subotici**

8

Izborna godina za nacionalne
manjine (III.)
**Četvrti izbori za HNV
2018. – apsolutna
dominacija DSHV-a**

12

Nikola Dončić, glavni i odgovorni
urednik *Hrvatskoga glasnika*
**Zrcalo hrvatske
prošlosti i budućnosti
u Crnoj Gori**

23

Kraljci u Rumi
**Običaj na ponos
zajednice**

26

Vrijeme i usjevi
**Snježni štiti
na njivama Bačke**

30

»Godine novog preporoda«
za 2026. godinu
Značajni ljudi i događaji

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijjin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič

(koordinatorka dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

• Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)

• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)

• Zvonko Sarić

(novinar)

• Jelena Dulić Bako

(novinarka)

• Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

LEKTOR:

• Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

• Thomas Šujić (tehnički urednik)

• Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

• Nada Sudarević

•

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

• Mirjana Trkulja

(tajnice@hrvatskarijec.rs)

(distribucija@hrvatskarijec.rs)

ADMINISTRACIJA:

• Branimir Kuntić

• TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

• TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

• E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

• WEB: www.hrvatskarijec.rs

• TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

• List je upisan u Registar javnih glasila

• Agencije za privredne registre Republike Srbije

• pod registarskim brojem: NV000315

• COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija

• u publikaciji Biblioteka

• Matice srpske, Novi Sad

• 32+659.3(497.113=163.42)

Ništa novo

U DSHV-u, »jedinoj relevantnoj političkoj stranci Hrvata u Srbiji«, ništa novo. Dio koji pokušava pokrenuti izborne procese u stranci u kojoj su izbori trebali biti prije pola godine, ne odustaje, ali ne odustaje ni druga strana, predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**. Inicijativu vidi »kao nastavak nelegitimnih nasrtaja na aktualno vodstvo« i poručuje da inicijativi za sazivanje sjednice Vijeća DSHV-a neće udovoljiti.

Tako bi se kratko moglo sumirati ono što se u Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini događa proteklih mjeseci. Ne samo od isteka mandata, polovinom godine, stranačkim dužnosnicima, već i malo dulje od toga. I ne samo da dulje traje, već je problem i mnogo dublji i složeniji. I s mnogo većim posljedicama.

I kako obično biva u svađi, ispliva tu mnogo toga. I s jedne i s druge strane. Dušu dalo za dežurne (prave i naručene) komentatore ispred tastatura. Za one druge čuđenje što se i zašto sve ovo događa, i što to dugoročno donosi Hrvatima u Srbiji.

Ništa novo nema ni u najavljenom posjetu predstavnika Europskog parlamenta Srbiji. S najvišim državnim dužnicima (**Aleksandrom Vučićem** i **Anom Brnabić**) neće se sresti, već je ta obveza pripala ministru vanjskih poslova **Marku Đuriću**. Ali će zato biti susreta i razgovora s oporbenim strankama, studentima u blokadi, medijima, nevladinim organizacijama...

Ništa novo nema ni u izjavi prvog čovjeka srbijanske diplomacije da je »za Srbiju Europska unija i dalje strateški cilj«.

Prije ili kasnije i jedna i druga situacija morat će se razriješiti.

Z. V.

MOL i *Gazprom* dogovorili osnove ugovora o kupovini NIS-a

Potpisivanje ugovora krajem ožujka

U Rafineriji nafte Pančevo započete aktivnosti koje će omogućiti ponovno uspostavljanje komercijalnog rada proizvodnih postrojenja, a prva isporuka naftnih derivata iz rafinerije očekuje se 27. siječnja

» **M**ađarska kompanija MOL i ruski *Gazprom* dogovorili su osnovne odredbe budućeg kupoprodajnog ugovora za NIS koji će biti upućen američkom OFAC-u na odlučivanje, a Srbija je uspjela u pregovorima povećati vlasnički udio za pet posto«, izjavila je ministrica rudarstva i energetike **Dubravka Đedović Handanović** u ponedjeljak, prenio je *Danas*.

Ministrica je istakla kako se očekuje da u ugovor bude uključena i kompanija iz Ujedinjenih Arapskih Emirata.

Potpisivanje ugovora

»Ono što je također bitno jest da je Srbija uspjela u tim pregovorima poboljšati svoju poziciju u odnosu na 2008. godinu kada smo ostali ispod 30 posto vlasništva, a to je da naše vlasništvo povećamo u budućnosti u NIS-u za pet posto i dođemo do broja dionica koji će nam omogućiti veća prava odlučivanja u Skupštini dioničara, a prije svega da zaštitimo interese naših građana«, rekla je ministrica.

Naime, početkom listopada prošle godine Naftna industrija Srbije priopćila je da joj je, nakon brojnih odgađanja, Washington uveo sankcije. To je izazvalo prekid u normalnom dovodu sirove nafte.

Iz MOL Grupe priopćili su da su potpisali obvezujući sporazum o glavnim odredbama s *Gazprom Neftom* za preuzimanje njegovog udjela od 56,15 posto u NIS-u, koji uključuje i dobijanje regulatornih odobrenja, kao i da ugovor o kupoprodaji namjeravaju potpisati do kraja ožujka.

Iz NIS-a su poručili da su u Rafineriji nafte Pančevo započete aktivnosti koje će omogućiti ponovno uspostavljanje komercijalnog rada proizvodnih postrojenja, a prva isporuka naftnih derivata iz rafinerije očekuje se 27. siječnja.

»Imajući u vidu uvezene količine sirove nafte, kao i sirovu naftu proizvedenu na domaćim naftnim poljima, planirano je da rafinerija radi tijekom cijele veljače, dok će dalji rad biti usklađen s odlukama o omogućavanju operativnih djelatnosti kompanije. Obnavljanjem proizvodnje u Rafineriji nafte Pančevo bit će dodatno unaprijeđena energetska stabilnost Srbije i očuvana stabilna opskrba domaćeg tržišta naftnim derivatima«, navodi se u priopćenju.

Rafinerija nafte Pančevo ključna je i za rad *HIP-Petrohemije* čije ponovno pokretanje ovisi o raspoloživosti sirovina za prerađivanje, kao i dugoročnih odluka koje se od-

nose na omogućavanje obavljanja operativnih aktivnosti NIS-a.

Ured za kontrolu stranih sredstava (OFAC – Office of Foreign Assets Control) Ministarstva financija SAD-a izdao je 31. prosinca 2025. godine posebnu licencu kojom se kompaniji ponovo omogućava obavljanje operativnih aktivnosti zaključno s 23. siječnjom tekuće godine.

Plenković i Vučić o NIS-u

Hrvatski premijer **Andrej Plenković** govorio je novinarima nakon sjednice stranačkog Predsjedništva o ponovnom stavljanju u pogon srpske rafinerije u Pančevu, ocijenivši da je to dobro za hrvatski JANAF, ali i o tome što je većinski vlasnik NIS-a odlučio dionice prodati mađarskom MOL-u i što će to značiti za riječku rafineriju.

Riječka rafinerija je u vlasništvu Hrvatske INE, čiji je većinski vlasnik također MOL.

»Pozicija Hrvatske je nažalost samo kao suvlasnika u okviru INE, što je jedna od odluka koja je meni iz kuta premijera koji je morao prebroditi mnoge izazove tijekom energetske krize ograničavala manevarski prostor djelovanja. No, srećom smo se mogli osloniti na HEP i na druge načine dati podršku gospodarstvu i građanima«, rekao je Plenković.

Da je onima koji su donosili te odluke današnje iskustvo i pamet, kaže Plenković, vjerojatno nikada ne bi prodavali INU, ne MOL-u, nego bilo kome.

»Dakle, to je današnje iskustvo«, kazao je Plenković i podsjetio da je njegova Vlada zatražila ozbiljnu valuaciju kompanije, da su ponudili cijenu za udio u INI, ali da MOL to nije prihvatio.

»Međutim, ova okolnost će zahtijevati razgovore s predstavnicima MOL-a, s Mađarskom, i da osiguramo da rafinerija u Rijeci treba raditi. Ona može preraditi praktično svu naftu koja je potrebna Hrvatskoj«, rekao je Plenković, prenijela je *Hina*.

I predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** razgovarao je 20. siječnja u Davosu s premijerom Hrvatske Andrejom Plenkovićem o pitanjima vezanim za NIS i ukupnoj energetskej situaciji.

»S Andrejom Plenkovićem razgovarao sam o pitanjima vezanim za NIS, ukupnoj energetskej situaciji i osiguravanju stabilne opskrbe u složenim okolnostima«, naveo je Vučić uz fotografiju na Instagramu.

H. R.

Eurozastupnici u posjetu Beogradu

Devet članova izaslanstva Odbora Evropskog parlamenta za vanjske poslove (AFET) razgovarat će danas u Beogradu s predstavnicima Vlade Srbije i parlamentarnih stranaka o dodatnim reformama potrebnim za unaprijeđenje procesa pristupanja Srbije Europskoj uniji, saopćio je Evropski parlament.

Članovi izaslanstva, koje će predvoditi portugalska eurozastupnica **Marta Temido**, odvojeno će razgovarati i s predstavnicima medija, organizacija civilnog društva, istraživačkih centara, akademske zajednice i studenata.

Na sastancima će, kako se navodi, pokrenuti pitanja istaknuta u Rezoluciji EP od 7. svibnja 2025. o izvještajima Europske komisije o Srbiji za 2023. i 2024. godinu, i o Rezoluciji EP od 22. listopada 2025. o polarizaciji i povećanoj represiji u Srbiji, godinu dana nakon tragedije u Novom Sadu – smrti 16 osoba uslijed pada nadstrešnice.

Prema saznanjima agencije *Beta*, eurozastupnici će u Skupštini Srbije imati odvojene sastanke sa zastupnicima vladajućih i svih oporbenih stranaka i poseban sastanak s predstavnicima pet proeuropskih stranaka koje su 25. prosinca postigle dogovor o koordinaciji aktivnosti prema EU (Stranka slobode i pravde, Narodni pokret Srbije, Zeleno-lijevi front, Pokret slobodnih građana i Srbija centar).

U izaslanstvu će tri člana imati konzervativna Europska narodna partija (EPP) – **Reinhold Lopatka** iz Austrije,

Davor Ivo Stier iz Hrvatske i **Rasa Juknevičiene** iz Litve, dva člana će imati Socijalisti i demokrate – šefica delegacije **Marta Temido** i izjavitelj EP-a za Srbiju **Tonino Picula** iz Hrvatske, a po jednog Zeleni – **Vladimir Prebilič** iz Slovenije, liberalna grupa **Obnovimo Europu** – **Helmut Brandstätter** iz Austrije, desna grupa **Evropski konzervativci i reformisti** – **Serban-Dimitrie Sturdza** iz Rumunjske i krajnje desna grupa **Europa suverenih nacija** – **Petr Bystron** iz Njemačke.

Mandat izaslanstva AFET proistječe iz Rezolucije Evropskog parlamenta od 22. listopada 2025. godine, u kojoj piše da eurozastupnici podržavaju slanje misije za utvrđivanje činjenica u Srbiju. Vlasti Srbije se pozivaju da osiguraju slobodu medija, a visoki dužnosnici da prestanu sa zapaljivom retorikom koja potiče neprijateljstvo ili nasilje.

U ranijoj Rezoluciji EP, od 7. svibnja, piše da Srbija, unatoč određenom napretku, i dalje mora prevladati značajne prepreke na putu k EU – prije svega da unaprijedi unutrašnji politički dijalog, da provede reforme u području vladavine prava i borbe protiv korupcije, da postigne sveobuhvatni sporazum o normalizaciji odnosa s Kosovom i da se potpuno uskladi s vanjskom politikom EU.

Eurozastupnici će u Beogradu biti od 22. do 24. siječnja, a na kraju posjeta će održati konferenciju za medije.

Gojković se sastala s izaslanstvom Hrvatskog nacionalnog vijeća

Predsjednica Pokrajinske vlade **Maja Gojković** primila je 15. siječnja izaslanstvo Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji, s kojim je razgovarala o pitanjima od značaja za hrvatsku nacionalnu manjinu u Vojvodini, navodi se na sajtu Pokrajinske vlade. Na sastanku su kao teme istaknuti projekti obnove rodne kuće bana **Josipa Jelačića**, kao i sanacija crkve svetog Jurja u Petrovaradinu.

Gojković je naglasila da Pokrajinska vlada kontinuirano podržava projekte koji doprinose očuvanju kulturne raznolikosti i zaštiti spomenika kulture, te izrazila spremnost za nastavak suradnje u realizaciji navedenih inicijativa.

Izaslanik predsjednice Hrvatskog nacionalnog vijeća **Marin Piuković** zahvalio je Pokrajinskoj vladi na podršci i sufinanciranju tjednika *Hrvatska riječ* i istaknuo da je hrvatska nacionalna zajednica lojalna i aktivna zajednica koja poštuje institucije Srbije.

Sastanku su prisustvovali potpredsjednik Pokrajinske vlade i pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice **Róbert**

Ótot, pokrajinska tajnica za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Aleksandra Ćirić Bošković**, upravnik Fondacije »Spomen-dom bana Josipa Jelačića« **Goran Kaurić** i politički savjetnik predsjednice Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić**, navodi se na sajtu Pokrajinske vlade.

Prosvjed ispred Doma DSHV-a u Subotici

»Mi smo sada u problemu jer nam je svima istekao mandat. Mi i dalje inzistiramo na dijalogu i vršit ćemo i dalje pritisak da se zakaže sjednica Vijeća«, kazao je Goran Kaurić * Tomislav Žigmanov ističe kako dio vodstva stranke i dalje ustrajava na stanovištu da se »rad DSHV-a ne može vratiti u normalne okvire dok se ne razriješi kaznena odgovornost dijela dužnosnika DSHV-a svjesnih kršitelja zakona«

Grupa nezadovoljnih članova i rukovodstva Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, na čelu sa zamjenikom predsjednika stranke **Goranom Kaurićem**, okupili su se 15. siječnja ispred Doma DSHV-a u Subotici prosvjedujući zbog nesazivanja sjednice Vijeća na kojoj bi se zakazali unutarstranački izbori. Naime, Kaurić je u svojstvu zamjenika stranke sazvaio sjednicu za 15. siječnja u 19 sati i uputio je ovaj dokument 19. prosinca na adresu Ureda DSHV-a sa zahtjevom da se održi sjednica u prostorijama stranke u Subotici.

»Večeras smo sazvali izvanrednu sjednicu Vijeća DSHV-a, uredno papiri predani u Ured i zaprimljeni, 19. prosinca, njegova je sramota (predsjednika Žigmanova) što neće da sazove sjednicu. Igra se s poštenjem ljudi i sve radi na svoju ruku bez odluka Predsjedništva i Vijeća«, rekao je član Vijeća DSHV-a i predsjednik Savjeta Mjesne zajednice Mala Bosna **Vinko Stantić**.

Stantić je rekao da ovim postupkom žele »da vidi da nas ima koji ne misle kao on (predsjednik stranke Žigmanov) i da DSHV postoji a ne da kaže da mi rušimo DSHV«.

»A mi smo ti koji nosimo DSHV, jedan običan narod a ne on koji muti lijevo-desno«, rekao je Stantić.

Kaurić: Kazneni postupci služe kao izgovor

Kaurić je rekao novinarima kako su uredno prijavili da žele biti u prostorijama u DSHV-a i razgovarati jer se mjesecima ne održavaju sjednice niti jednog tijela stranke.

On je ponovio kako su mandati istekli svim dužnosnicima stranke 16. srpnja 2025. te vodstvo nema legitimitet.

»Predsjednik odbija komunikaciju s nama, naziva nas urotnicima, a pravda sve to što čini, a čini ozbiljno kršenje Zakona o političkim strankama i Statuta stranke, navodnim podnošenjem kaznenih prijava protiv nekih vijećnika i navodne istrage koja se vodi nad njima. I da je sve to točno, to nema nikakvo uporište u Statutu niti opravdanje za nesazivanje sjednice i legitimnih tijela DSHV-a. Ovdje smo da izrazimo prosvjed jer je prostor zaključan«, rekao

je Kaurić i dodao kako se ovako nešto nikada nije događalo za 35 godina postojanja stranke.

»Poručujemo Žigmanovu: dođi sjedi i razgovaraj s nama, kandidiraj se, svi se mogu kandidirati i da izaberemo tijela stranke. Mi smo sada kao stranka paralizirani i svi oni koji nam ne žele dobro se sada najviše raduju«, poručio je Kaurić.

Na pitanje zašto nije sazvao sjednicu Vijeća jer prema Statutu, ako predsjednik ne sazove, zamjenik predsjednika ima pravo sazvati je, Kaurić je rekao kako su to jednom uradili u HKC-u *Bunjevačko kolo*, a nakon toga sjednica nije kvalificirana kao legitimna.

»Od tada inzistiramo na zakazivanju i održavanju sjednica u našem Domu, da sjednemo s njim i razgovaramo i skupa se dogovorimo i zakažemo skupa sjednicu vijeća na kojoj neće biti prijedora već će jedina tema biti zakazivanje redovite izborne skupštine. Mi smo sada u problemu jer nam je svima istekao mandat. Mi i dalje inzistiramo na dijalogu i vršit ćemo i dalje pritisak da se zakaže sjednica Vijeća«, kazao je Kaurić.

On je rekao kako nikakvi sudski procesi ne mogu biti izgovor za nezakazivanje sjednica i izbora.

»Ja nemam nikakvih saznanja o istrazi i kaznenom postupku. Pozivan sam u policiju kao jedan od članova stranke i dao sam izjavu, ali nemam niti jedno saznanje da se vodi istraga, a kamoli da se vodi kazneni postupak. Ali nikakav kazneni postupak protiv nekih članova Vijeća nema veze s izborima u političkoj stranci i to se ne može dovoditi u paralelu. Mi ćemo paralelno pored ovakvog načina organiziranja krenuti isto pravnim putem da rješavamo ovo pitanje«, poručio je Kaurić i upozorio da se »stranka nalazi u vakuumu«, a da se približavaju rokovi za podnošenje završnog računa koje u DSHV-u usvaja Vijeće stranke i bit će ozbiljan problem ako ne sazove vijeće do kraja ožujka jer je podnošenje završnog računa zakonska obveza.

Na koncu je pozvao Žigmanova da kroz dijalog riješe ovaj problem i izvedu DSHV iz krize u kojoj je sada jer ih ove godine očekuju i izbori.

Žigmanov: Ne postoje uvjeti za sjednicu Vijeća

Dan prije, 14. siječnja, predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** objavio je na Facebook stranici stranke kako je donio odluku da ne sazove sjednicu Vijeća DSHV-a na posljednju inicijativu koju je podnijela skupina vijećnika koncem prošle godine.

Navodi se, među ostalim, u izjavi kako je nanovo konstatirano da još uvijek ne postoje uvjeti za sazivanje sjednice Vijeća DSHV-a, »budući da je jedan dio kaznenog postupka, prema saznanjima bliskim istrazi, za skupinu vijećnika koji su sudjelovali u činjenju kaznenih djela tijekom održavanja sjednice Vijeća 29. travnja prošle godine u HKC-u *Bunjevačko kolo* dobio svoj epilog – priznavanje učinjenog kaznenog djela«.

»Naime, sada je jasno da je dovođenjem lažne osobe na sjednicu Vijeća DSHV-a, potom organizirano prikrivanje lažnog identiteta **B. K.** iz Male Bosne od strane većeg broja vijećnika te njezino aktivno sudjelovanje u radu i glasovanje donijet cijeli niz nezakonitih odluka, koje je sud kasnije ukinuo, što je djelovanje stranke dovelo u izuzetno tešku, gotovo nemoguću, situaciju«, naveo je Žigmanov.

U izjavi se navodi i kako su na temelju podnijete kaznene prijave za ovaj slučaj, sve osobe koje su prisustvovalе spornoj izvanrednoj sjednici Vijeća DSHV-a bile sredinom listopada 2025. godine saslušane u Policijskoj upravi Subotica radi prikupljanja podataka i utvrđivanja činjeničnog stanja glede inkriminiranog djela.

»Iz izvora bliskih istrazi dobili smo informaciju da je policija utvrdila postojanje najmanje jednog kaznenog djela – lažno predstavljanje osobe B. K., te da je isto PU Subotica MUP-a dostavila postupajućem javnom tužiteljstvu na daljnje postupanje«, navodi se i zaključuje kako je »sve to pridonijelo da je rad stranke u punom kapacitetu, zbog svjesnog činjenja nezakonitih postupaka i kaznenih djela jednog broja vijećnika, blokiran«.

Žigmanov ističe kako dio vodstva stranke i dalje ustrajava na stanovištu da se rad DSHV-a ne može vratiti u normalne okvire »dok se ne razriješi kaznena odgovornost dijela dužnosnika DSHV-a svjesnih kršitelja zakona« te se dodaje kako je »njihovo djelovanje, koje i dalje računa na manipuliranje činjenicama te trgovinu utjecajima, osokoljeno raspisom natječaja za poticaj poljoprivrednicima« jer se, tvrdi se u izjavi, »pojednim vijećnicima DSHV-a daju obećanja za dobivanje poticaja ukoliko podrže nelegitimne inicijative počinitelja kaznenih djela«.

J. D.

Četvrti izbori za HNV 2018. – apsolutna dominacija DSHV-a

Na elektorskoj skupštini 2018. sudjelovalo je 77-ero od ukupno 82 elektora. Od 77-ero nazočnih elektora, 76-ero su bili elektori okupljeni oko platforme DSHV-a HRvati ZAJedno! * Na dan izbora 4. studenog, koji su održani u staroj zgradi Narodne skupštine u Beogradu, prilikom kandidiranja lista, lista DSHV-a je dobila i nositeljicu – Jasnu Vojnić, dotadašnju savjetnicu predsjednika HNV-a dr. sc. Slavena Bačića za razvojne projekte hrvatske zajednice u Srbiji

Godina 2018. bila je godina priprema i mobilizacije birača za izbor za HNV. Bila je to i godina u kojoj je DSHV postigao apsolutnu dominaciju i jedinstvo u DSHV-u budući da su svih 29 vijećnika izabrani s liste *HRvati ZAJedno!* koju je podržavala ova stranka. No, apsolutnom jedinstvu postignutom u HNV-u prethodio je nelijep razlaz među dotadašnjim neprikosnovanim liderima Hrvata u Srbiji dr. sc. **Slavenom Bačićem** i **Tomislavom Žigmanovim**.

Pitanje nositelja liste

Otvoreni sukob uslijedio je nakon intervjua koji je u kolovozu 2018. dao za *Hrvatsku riječ* tadašnji predsjednik HNV-a dr. sc. Slaven Bačić i najavio svoju kandidaturu za sljedeći mandat rekavši da će biti podnositelj izborne liste koju će podržati DSHV jer vjeruje da »iskustvo koje je stekao u prošla dva mandata te ostvareni rezultati jesu osnova za pozitivan odgovor«. Rekao je i da je Vijeću DSHV-a uputio kandidaturu 13. srpnja 2018. te da očekuje potporu stranke i udruga kako bi se ostvario uvjerljiv izborni uspjeh kao i 2010. i 2014.

Međutim, budući da Vijeće DSHV-a o njegovoj kandidaturi nije raspravljalo, i pojavljivale su oprečne informacije, u sljedećem broju Slaven Bačić je uputio otvoreno pismo predsjedniku DSHV-a, u kojemu tvrdi da je Žigmanov indirektno, preko posrednika, zatražio da on povuče svoju kandidaturu u »interesu jedinstva zajednice« te da se služi manipulacijama i neistinama u cilju »koncentracije vlasti, moći i novca u hrvatskoj zajednici«. Kasnije je ovo pismo bilo formalnim razlogom odbacivanja dr. Bačića kao nositelja liste.

Vijeće DSHV-a je na sjednici 22. kolovoza donijelo odluku o izlasku na izbore i usvojilo Programsku platformu te pozvao udruge, institucije i pojedince da se pridruže njihovoj Platformi i stvaranju liste *HRvati ZAJedno!* kojemu je nositelj DSHV. Vrlo brzo se pokazalo da neizvjesnosti

tko će činiti novi saziv HNV-a nema jer je velika većina birača s posebnog biračkog popisa hrvatske nacionalne manjine koji su se uključili u ove izbore dala svoj potpis elektorima koji su podržali listu DSHV-a. Od 82 elektora 78 je bilo elektora za ovu listu, podržanih od strane 4.979 birača. Potpise je prikupilo i troje elektora članova udruge Hrvatski građanski savez sa sjedištem u Novom Sadu (dvoje iz Novog Sada i jedna članica iz Bezdana) i jedan predstavnik udruge Hrvatska nezavisna lista iz Subotice.

U cijeloj kampanji prikupljeno je još oko 300 potpisa, što znači da je ukupno oko 5.500 Hrvata, preko svojeg potpisa potpore, sudjelovalo na ovim izborima, što je 26% od broja osoba koje su prije održavanja izbora bile upisane u posebni birački popis Hrvata u Srbiji. Podaci su pokazali na ovim izborima da broj elektora, a samim time i birača ima tendenciju pada, ali da je broj birača koji su u posljednja tri izborna ciklusa podupirali listu čija je okosnica DSHV približno ostao isti. Drugim riječima, bio je primjetan drastičan pad elektora na drugim listama. Tako je na elektorskoj skupštini iz 2014. bilo 132 elektora, a lista koju je predvodio dr. **Tomislav Stantić** dobila je 37 glasova te potom imala osmero vijećnika u HNV-u.

Elektorska skupština

Na elektorskoj skupštini 2018. sudjelovalo je 77-ero od ukupno 82 elektora. Od 77-ero nazočnih elektora, 76-ero bili su elektori okupljeni oko platforme *HRvati ZAJedno!*. Preostali nazočni elektor bio je predstavnik udruge Hrvatska nezavisna lista iz Subotice, dok troje elektora okupljenih oko Hrvatskog građanskog saveza iz Novog Sada nisu prisustvovali skupštini. Također nije niti bilo ikakve druge liste tako da su rezultati izbora bili unaprijed poznati. Jedinstvena lista, jedinstveni elektori i mali broj elektora na »drugoj strani« da bi uopće mogli ući u izbornu utrku s ikakvim izgledima za uspjeh bili su obilježje ovih izbora.

Na listi DSHV-a je bilo 29 kandidata za Vijeće, a zanimljivo je i da je do samog trenutka izbora DSHV bio nositelj liste koja je okupila i više hrvatskih udruga i pojedinaca. Na dan izbora 4. studenog, koji su održani u staroj zgradi Narodne skupštine u Beogradu, prilikom kandidiranja lista, lista DSHV-a je dobila i nositeljicu – **Jasnu Vojnić**. Inače, Jasna Vojnić je 2015. imenovana za dopredsjednicu Odbora HNV-a za obrazovanje, a 2016. na mjesto savjetnice predsjednika HNV-a dr. sc. Slavena Bačića za razvojne projekte hrvatske zajednice u Srbiji. Kandidati s liste *HRvati Zajedno!* podržani su sa svih 77 glasova, što je tu listu učinilo apsolutnim pobjednikom, istina bez konkurencije, izbora za HNV. Glasovanje je bilo tajno, a vršilo se upisivanjem broja liste ili imena njezina nositelja. Lista *HRvati Zajedno!* predvođena Jasnom Vojnić osvojila je dakle svih 29-ero vijećničkih mandata u manjinskom tijelu samouprave Hrvata u Srbiji.

Izabrani vijećnici HNV-a bili su Jasna Vojnić, **Mirko Ostrogonac**, **Josip Bako**, **Matilda Pelhe**, **Ladislav Suknović**, **Mira Tumbas**, **Martina Stantić**, **Slavko Benčik**, **Margareta Uršal**, **Darko Sarić Lukendić**, **Lazar Cvijin**, **Miroslav Kujundžić**, **Svetislav Milanković**, **Ivan Budinčević**, **Dajana Šimić**, **Melita Bašić Palković** i **Vojislav Temunović** iz Subotice i okolice, šestoro vijećnika izabrano je iz Srijema: **Krunoslav Đaković**, **Snežana Đaković**, **Zlatko Načev**, **Josip Čačić**, **Boris Udovčić** i **Darko Vuković**, troje iz Sombora i okolice: **Alojzije Firanj**, **Željko Šeremešić** i **Snežana Periškić**, dvoje iz Podunavlja: **Željko Pakledinac** i **Renata Kuruc** i jedan iz Banata: **Goran Kaurić**.

Konstituirajuća sjednica

Konstituirajuća sjednica novoizabranog Hrvatskog nacionalnog vijeća održana je u utorak, 4. prosinca, u Plavoj

vijećnici Gradske kuće u Subotici. Na sjednici su potvrđeni mandati novih 29-ero vijećnika i izabrani dužnosnici. Za predsjednicu je izabrana nositeljica liste DSHV-a i dotadašnja savjetnica predsjednika HNV-a dr. sc. Slavena Bačića Jasna Vojnić iz Subotice.

Nakon konstituiranja Hrvatskog nacionalnog vijeća i izbora predsjednice, na trećoj sjednici novog HNV-a izabrani su i članovi novog Izvršnog odbora te dopredsjednici Vijeća, a na prijedlog predsjednice Vijeća. Pri njihovom izboru nije bilo rasprave, izabrani su praktički jednoglasno. Jedinstvo s elektorske skupštine nastavilo se i nadalje u radu Vijeća. Za novog predsjednika Izvršnog odbora izabran je elektroinženjer i aktualni predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice Lazar Cvijin. Za članicu IO zaduženu za obrazovanje izabrana je diplomirana pedagoginja iz Subotice Margareta Uršal, za člana IO zaduženog za kulturu izabran je elektroinženjer automatike iz Subotice Darko Sarić Lukendić (dotadašnji predsjednik IO HNV-a od 2010. do 2018.), za člana zaduženog za informiranje diplomirani građevinski inženjer iz Golubinaca Boris Udovčić, a za člana IO zaduženog za službenu uporabu jezika i pisma doktor veterinarske medicine iz Srijemske Mitrovice Zlatko Načev.

Za dopredsjednika HNV-a za Suboticu vijećnici su izabrali diplomiranog pravnik iz Subotice Ladislava Suknovića, diplomirani pravnik iz Monoštora Željko Šeremešić izabran je za dopredsjednika za Sombor, diplomirani pravnik iz Vajske Željko Pakledinac za novog dopredsjednika za Podunavlje, a redoviti profesor Akademije umjetnosti u Novom Sadu iz Petrovaradina Darko Vuković za Srijem.

J. D.

Sudjelovanje Hrvata u saveznoj kolonizaciji Vojvodine 1945. – 1948. (III.)

Regionalno podrijetlo kolonista i utvrđivanje kvota

Odlukom Agrarnog savjeta odlučeno je da se kolonističke obitelji iz Hrvatske naseljavaju u Bačku, i to u naselja somborskog, apatinskog i odžačkog kotara

Prvotno je bilo predviđeno da se od 9.000 obitelji iz Hrvatske naseli 5.500 hrvatskih i 3.500 srpskih obitelji. Kriteriji za dodjelu kvota unutar Hrvatske bili su angažiranost pojedinih područja u narodnooslobodilačkom ratu i njihovo stanje nakon rata, agrarna prenapučenost, mogućnosti namirenja zemljom u matičnim krajevima, perspektive industrijskog razvoja kao i broj prvoboraca iz krajeva od kuda su dolazile molbe za kolonizaciju.

Veliki interes za dolazak u Vojvodinu

Lika je prema planovima trebala dobiti kvotu od 3.000 obitelji, Dalmacija 2.500, Kordun 1.600, Gorski kotar 1.000, Hrvatsko primorje 600 i Banovina 300 obitelji (Maticka 1982, 297-299; Gačeša 1984, 217). Iz nekih krajeva dolazilo je znatno više molbi negoli se to očekivalo prilikom planiranja kolonizacije.

Iz Korduna je tako pristiglo 5.000 molbi, a iz Like 7.000. S druge strane, iz Hrvatskog primorja dolazilo je znatno manje molbi »iako Primorci imaju procentualno dosta boraca, isto kao i Lika, ali ne žele da se naseljavaju, jer su proleter i žele u radnike, a prvoborci su na komandnim položajima i ne žele da se bave zemljoradnjom« (Gačeša 1984, 311). Seljaštvo u Hrvatskom zagorju, tradicionalno agrarno prenapučenom području, također je pokazivalo manje zanimanja za kolonizaciju negoli što se isprva očekivalo, a dijelom je to bilo zbog negativnih iskustava iz prijašnjih kolonizacija. Seljaci iz Hrvatskog zagorja, koje su tijekom Drugoga svjetskog rata kolonizirale vlasti NDH, u poraću su često bili izloženi stigmatizaciji. Ipak, dio tih kolonista priključio se narodnooslobodilačkoj borbi te su u takvim slučajevima i slučajevima gdje se kolonisti nisu ogrješili tijekom rata priznavalo pravo na kolonizaciju ostvarenu u razdoblju 1941.-1945. Za kolonizaciju Vojvodine drugi dijelovi Hrvatske se nisu razmatrali, te su se agrarni problemi tamošnjeg stanovništva trebali rješavati agrarnom reformom i unutarnjom kolonizacijom.

Interes za kolonizaciju Vojvodine gledano u cjelini bio je velik. Do kraja 1945. pristiglo je gotovo 24.000 molbi, najviše s područja Like, njih 6.815, zatim s Korduna

4.829, iz Dalmacije 4.533, Banovine 2.038, Hrvatskog zagorja 1.312, Gorskog kotara 1.021, Zagreba 903, Hrvatskog primorja 580 i ostalih krajeva 1.934 molbe. Od podnesenog broja i najoštrije uvjete zadovoljavalo je oko 12.500 molbi. Zbog različita interesa i broja molbi iz pojedinih dijelova Hrvatske, došlo je do izmjena u planiranom broju kolonističkih obitelji prema regionalnom podrijetlu. Nakon revizije molbi Lika je dobila pravo na preseljenje 2.900 obitelji, Kordun 2.200, Dalmacija 2.000, Gorski kotar 600, Banovina 500, Hrvatsko zagorje 400, Hrvatsko primorje 300 i ostali okruzi 100 obitelji. Promjene u regionalnom rasporedu kolonističkih obitelji reflektirale su se i na nacionalni sastav kolonističkih obitelji pa on nije ostao u zamišljenom omjeru 5.500 (61,1%) hrvatskih i 3.500 (38,9%) srpskih obitelji (Maticka 1982, 299-300). Nakon odustajanja Slovenije od prava na naseljavanje određenog broja obitelji njezina prava su preraspodijeljena na druge republike pa je Hrvatska dobila pravo na preseljenje dodatnih 600 obitelji, ukupno 9.600 obitelji.

Odlukom Agrarnog savjeta odlučeno je da se kolonističke obitelji iz Hrvatske naseljavaju u Bačku, i to u naselja somborskog, apatinskog i odžačkog kotara. Za mjesta naseljavanja u somborskom kotaru određena su sela Krnjaja (danas Kljajićevo) za 700 obitelji, Čonoplja za 600, Bajmok za 350, Stanišić za 1.200, Riđica za 650, Kruševlje za 130, Gakovo za 370, Kolut za 500, Bezdán za 300, Bački Breg za 200 i grad Sombor za 700 obitelji. U apatinskom kotaru određena su sela Svilojevo za 50, Stapar za 350, Sonta za 600 i Doroslovo za 150 obitelji. U odžačkom kotaru za naseljavanje iz Hrvatske bilo je određeno selo Brestovac za 400 i Filipovo (Bački Gračac) za 250 obitelji. Prilike u mjestima naseljavanja rezultirale su čestim promjenama u planovima pa je tako naknadno odlučeno da kolonisti iz Like nasele Prigrevicu (350 obitelji), Čonoplju (500), Filipovo (500), Brestovac (800), Apatin (600), Sontu (150) i Doroslovo (100). Za koloniste iz Dalmacije određena su sela Stanišić (1.330) i Riđica (670), a za one s Korduna Krnjaja (850), Bezdán (200) i Prigrevica (670). Kolonisti iz Gorskog kotara trebali su naseliti Bajmok (450 obitelji), Bački Breg (50) i Kolut (500 obitelji) (Maticka, 1982., 301-302).

Opseg i složenost kolonizacije, u nekim slučajevima i samovolja kolonista te prilike na terenu, koje nisu uvijek odgovarale zamišljenim planovima, za rezultat su imale manja odstupanja od predviđenih planova nadležnih tijela.

Naseljavanje u Vojvodinu

Cestovna i željeznička mreža u Jugoslaviji nakon rata bila je u lošem stanju, neke dionice nisu bile osposobljene za promet, a nedostajalo je i prijevoznih sredstava. Predviđene su posebne prihvatne postaje gdje su se kolonisti ukrcavali kao i one gdje su dočekivani i upućivani u svoja nova naselja. U prihvatnim postajama pružana je raznovrsna pomoć kolonistima, od osnovne liječničke do pripreme toplih jela. Najčešće su dijeljeni topla juha ili grah s rezancima. Djeca i starije osobe dobivali su mlijeko i ponekad voće. Preseljenje je pomagala i vojska svojim prijevoznim sredstvima. Morala se voditi i briga o zdravlju kolonista i sprječavanju izbijanja zaraza, napose pjegavog tifusa (Maticka 1990, 66).

Prvi transporti iz Hrvatske krenuli su u rujnu 1945. godine iz Like za Bački Brestovac i Filipovo. U ta naselja kolonizirano je srpsko stanovništvo. Ubrzo su slijedili i transporti iz drugih krajeva, do kraja 1945. ukupno 28 transporta. Najviše ih je bilo iz Like (12) i Korduna (9). Iz Dalmacije, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara bila su po dva transporta i jedan iz Hrvatskog zagorja (u Baranju) (Maticka 1982, 305). Prema podacima Glavne ko-

misije za naseljavanje boraca u Vojvodini krajem 1945. godine bile su u Vojvodini 4.703 kolonističke obitelji iz Hrvatske.

Većina Hrvata koji su se kolonizirali u Vojvodinu dolazila je iz Dalmacije, približno 4.000 osoba. Predstavnici Dalmatinaca iz više naselja došli su u Stanišić tijekom listopada 1945. godine zbog organiziranja kolonizacije svojih sumještana. U Stanišić su ih uputili predstavnici pokrajinske komisije za kolonizaciju koja je odredila gdje će se tko naseljavati (Beljanski 1985, 110-111). Doseljavanje kolonista iz Dalmacije vršeno je najvećim dijelom tijekom 1945. i 1946. godine. Putovalo se pješice i zaprežnim vozilima do sabirnih centara, općinskih i kotarskih, brodom do Bakra, zatim željeznicom od Sušaka preko Zagreba do Dunava. Prijelazi preko Dunava bili su, ovisno od transporta do transporta, preko Bogojeva ili Novog Sada (Beljanski 1985, 113). Postaja za iskrcavanje kolonista koji su putovali vlakom bila je najčešće Novi Sad. Glavnina kolonista putovala je prugom Zagreb – Beograd, ali je zbog rasterećenja pravca dio prebacivan na podravsku prugu preko Koprivnice i Osijeka. Iz Osijeka se dalje putovalo vlakom prema Dalju gdje su prebacivani kamionima u Bogojevo i dalje u mjesta predviđena za njihovo naseljavanje (Maticka 1990, 66). Kolonisti su nosili sa sobom ono najosnovnije od pokretne imovine koju su posjedovali.

Mario Bara
(*Godišnjak za znanstvena istraživanja*, br. 2)

Nikola Dončić, glavni i odgovorni urednik *Hrvatskoga glasnika*

Zrcalo hrvatske prošlosti i budućnosti u Crnoj Gori

Intervju vodio: Davor Bašić Palković

Krajem prošle godine izišao je jubilarni 200. broj *Hrvatskoga glasnika*, tiskanog medija Hrvata u Crnoj Gori. Prvi broj časopisa objavljen je 7. veljače 2003. godine u nakladi od 1.000 primjeraka, na 32 stranice. Od 2012. godine taj se časopis tiska kao mjesečnik.

Nakladnik je udruga građana – Hrvatsko građansko društvo iz Kotora. Glasnik objavljuje tematski raznovrsne priloge – od kulturnih i društvenih tema, preko političkih događaja i važnih inicijativa, do vjerskog i narodnog života. Donosi i intervju s važnim ličnostima koji se tiču položaja Hrvata u Crnoj Gori i bilateralnih odnosa s Hrvatskom. *Hrvatski glasnik* igra ulogu jačanja veza između Hrvata u Crnoj Gori i šire zajednice, ali i informiranja čitatelja o Crnoj Gori, matičnoj Hrvatskoj i dijaspori.

U povodu 200. broja *Hrvatskoga glasnika* razgovarali smo s aktualnim glavnim i odgovornim urednikom ovog mjesečnika **Nikolom Dončićem**. Također, dotaknuli smo se i tema vezanih za društveni život i položaj hrvatske manjine u Crnoj Gori, koja broji nešto više od pet tisuća pripadnika.

► **Hrvatski glasnik izlazi već skoro 23 godine. Koja je njegova misija i kojim se temama i sadržajima bavite?**

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore prvi broj *Hrvatskoga glasnika* izdalo je u Kotoru 7. veljače 2003. godine, u vrijeme Tripundanskih svečanosti. Upravo vezivanje prvoga broja za svetoga Tripuna, našega nebeskog zaštitnika i zaštitnika grada Kotora i Kotorske biskupije, znakovita je i snažna potvrda višestoljetne opstojnosti hrvatskoga naroda u Boki kotorskoj te njegova čvrsta opredjeljenja da u nadolazećim stoljećima i nadalje stoji uz svoj identitet, jezik i kulturu. *Hrvatski glasnik* prvi je medij našega naroda u Crnoj Gori, a od 2009. godine, kada se osniva Radio *Dux*, u zajedništvu s kolegama iz Tivta sudjeluje u oblikovanju i provođenju informativne djelatnosti od značaja za našu zajednicu. Ipak, važno je naglasiti kako je primarna zadaća *Hrvatskoga glasnika* jačanje opstojnosti hrvatskoga naroda, uz očuvanje iznimno bogatoga kulturnog naslijeđa koje je prepoznao i UNESCO, uvrstivši ga na Reprezentativnu listu svjetske prirodne i kulturne baštine. U proteklom razdoblju *Hrvatski glasnik* i Hrvatsko građansko društvo dali su nemjerljiv doprinos na poslijeratnom zbližavanju dviju susjednih i bliskih dr-

žava, Crne Gore i Hrvatske, a to djelovanje, kako stvari stoje, ponovno dobiva na aktualnosti.

► **Kako se Hrvatski glasnik financira? Je li vam ta potpora dovoljna?**

Kada govorimo o financiranju *Hrvatskoga glasnika*, gotovo je nemoguće na uljudan način predstaviti odnos države Crne Gore prema našem časopisu, ali i ostalim projektima s hrvatskim predznakom. Takav odnos, oličen u Fondu za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, konstantan je i, osim što je krajnje nepovoljan za nas, odiše nepravdom i najblaže rečeno nekorektnošću prema autohtonom hrvatskom narodu. Jednako tako, nerazmjernan je našoj materijalnoj ostavštini, koja čini više od 70 posto kulturnog blaga današnje Crne Gore. Potvrda svemu tome su 4.000 eura koje je Fond na natječaju dodijelio *Hrvatskome glasniku* u godini izdavanja jubilaranoga 200. broja (2025. godina). U Fondu su zbog uvida u prethodnu dokumentaciju jasno znali da ta sredstva nisu dostatna za tiskanje niti jednog broja, dok su trend nepoštovanja najbolje potvrdili ove godine, dodijelivši nevladinoj udruzi koja ne pripada hrvatskoj zajednici čak deset tisuća eura za izdavanje hrvatskoga časopisa. Ukratko, kada bi se *Hrvatski glasnik* oslanjao na državu Crnu Goru, njegova budućnost bila bi krajnje upitna i usudim se reći, glasilo Hrvata Crne Gore teško da bi nastavilo s radom. Stoga, u njegovoj opstojnosti presudnu ulogu i potporu ima Hrvatska, koja je u godini jubilaranog izdanja *Hrvatski glasnik* proglasila projektom od iznimne važnosti za Hrvate izvan domovine, čime je osigurana znatno sigurnija budućnost i, što nas osobito raduje, prepoznat naš dugogodišnji rad na opstojnosti Hrvata u Boki kotorskoj, Svebarju i ostatku Crne Gore. Na tomu smo iznimno zahvalni Vladi Hrvatske, Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Ministarstvu vanjskih i europskih poslova, kao i Hrvatskome nacionalnom vijeću Crne Gore. Također, posebno smo zahvalni na potpori u tiskanju časopisa hrvatskome dobrotvoru iz Australije **Marku Franoviću** te Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

► **Osim financijskog okvira, koji su vam još izazovi u radu – poput broja suradnika, pokrivanja tema, prostori za rad...**

Promišljajući o brojnim izazovima i uspješnom svladavanju teškoća koje prate nesmetano djelovanje časopisa,

*Hrvatska je Hrvatski glasnik proglasila projektom od iznimne važnosti za Hrvate izvan domovine, čime je osigurana znatno sigurnija budućnost časopisa * Poboljšanje financijske slike, stvaranje dopisničke mreže i povezivanje s hrvatskim manjinskim medijima u svijetu dio je planova koji će, iskreno se nadam, dalje odrediti Hrvatski glasnik * Prethodna godina pokrenula je razgovore i odnose Crne Gore i Hrvatske prema točki u kojoj bi se trebala odmršiti nerazriješena pitanja*

može se zaključiti kako *Hrvatski glasnik*, osobito u kontekstu suvremenoga medijskog okruženja, predstavlja gotovo jedinstven primjer. Unatoč dugogodišnjim skromnim financijskim uvjetima, postignuta je zavidna profesionalna razina, osobito ako se u obzir uzme da časopis nema stalno zaposlenih djelatnika, već se svi poslovi ostvaruju volonterski ili honorarnim radom. Doista je na ponos tijekom svih ovih godina imati više od 200 autora koji su se stručnošću i posvećenošću osvrnuli na vrijedne povijesne, kulturne i društvene teme, privlačeći veliki broj čitatelja. Do 200. broja objavljeno je 36 serijala, a danas za *Hrvatski glasnik*, među ostalima, redovito pišu poznati hrvatski jezikoslovac **dr. sc. Domagoj Vidović** te **Branka Bezić Filipović**, kulturna djelatnica koja vrijedno otkriva *globalnu* Hrvatsku. Iznimno cijeneći predanost i stručnost uređivačkoga odbora, kao i svih suradnika časopisa, smatram da budućnost *Hrvatskoga glasnika*, uz uvažavanje dosadašnjega rada i djelovanja, mora biti usmjerena k potpunoj profesionalizaciji, držeći se novinarskih standarda i tehnologije novoga doba. Za širenje rubrika te predstavljanje tema na još inovativniji način potrebna su dodatna sredstva i, što je važnije, stabilni i dugoročni izvori financiranja kako bi se, izbjegavajući površnost komercijalnih sadržaja, omogućilo da časopis ostane zrcalo hrvatske prošlosti i budućnosti u Crnoj Gori. Za razliku od državnih tijela, Hr-

vatsko građansko društvo dobiva potporu Općine Kotor, koja je za potrebe Društva izdvojila dosta pogodan prostor u Starome gradu.

► **Koliko dopirete do čitatelja, jeste li u tom smislu zadovoljni? Imate i internetsku stanicu www.hrvatskiglasnik.me s PDF arhivom dosadašnjih brojeva...**

Naklada *Hrvatskoga glasnika* uglavnom je 500 primjeraka. Časopis se poštom distribuira u Crnoj Gori i Hrvatskoj, ali i u ostalim državama u susjedstvu. *Hrvatski glasnik* dolazi i do mnogih zemalja Zapadne Europe, američkoga kontinenta i Australije. Također, osim u prostorijama Hrvatskoga građanskog društva i Hrvatskoga nacionalnog vijeća u Tivtu, časopis se može naći i u mnogim župama Kotorske biskupije. Vjerujem da je čitateljima, ali i svima koji u našim sadržajima pronalaze zanimljive teme, jako korisna digitalna arhiva, od prvog do sada već 200. broja. Internetska stranica koju spominjete u fazi je dodatne izrade, a plan je da u dogledno vrijeme poprimi oblike suvremenoga multimedijalnoga informativnog portala. Brojne elektroničke poruke i pozivi s različitih meridijana potvrda su vezanosti naših ljudi za rodnu Boku, ali i sunarodnjaka iz čitavoga svijeta koji su čitajući *Hrvatski glasnik* zavoljeli *Zaljev svetaca*.

► **Koji su vam daljnji planovi u radu na mjesečniku?**

Časopis od 192. broja ima novi vizualni identitet te grafički dizajn koji je, potvrđuju brojne reakcije, donio pozitivne promjene. Urađene su znatne izmjene i u samom konceptu časopisa, a uvedene su i nove rubrike te specijalni intervju. Zadržana je prepoznatljivost *Hrvatskoga glasnika* po pitanju sadržaja iz kulture i povijesti, dok je unaprijeđen blok koji donosi vijesti iz političkoga i društvenoga života. Dolaskom na mjesto glavnoga i odgovornoga urednika istaknuo sam dvije karakteristike koje doživljam konstantama prepoznatljivosti *Hrvatskoga*

glasnika: hrvatski karakter i zajedništvo hrvatskoga naroda u Crnoj Gori. Iskreno vjerujem da »novi« *Hrvatski glasnik* odgovara tom opredjeljenju te da će u razdoblju pred nama biti još snažniji zagovaratelj opstojnosti ovdašnjega hrvatskog identiteta. Poboljšanje financijske slike, stvaranje dopisničke mreže i povezivanje s hrvatskim manjinskim medijima u svijetu dio je planova koji će, iskreno se nadam, dalje odrediti *Hrvatski glasnik*.

► **Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2023. godine, u Crnoj Gori ima 5.150 pripadnika hrvatskoga naroda. Koji su ključni izazovi Hrvata u Crnoj Gori**

u smislu uključenosti u društvo i manjinskih prava – politička participacija, obrazovanje, kultura, informiranje, službena uporaba jezika i pisma?

Posljednji popis stanovništva u Crnoj Gori donio je najmanji broj pripadnika hrvatskoga naroda nakon Drugoga svjetskog rata. U odnosu na 1961. godinu kada nas je bilo skoro jedanaest tisuća, današnji broj od 5.150 pripadnika umnogome zabrinjava. Rezultat je to konstantne asimilacije, otvorene i prikrivene, koja se i danas događa u više smjerova. Jedan od oblika asimilacije svjesno je prekrajanje povijesnih činjenica, prisvajanje naše kulturne baštine, kao i sustavno uvođenje hrvatskoga naroda pod regionalno bokeljstvo. Devedesete godine prošloga stoljeća također su učinile svoje, međutim, ni Crna Gora nakon referenduma 2006. godine nije bila iskrena u blagonaklonosti prema našoj zajednici. Više od pedeset obitelji iz Tivta i uz sudske odluke ne uspijeva se uknjižiti na svoju zemlju, dok su pojedinim kapetanskim obiteljima iz Dobrote, u kotorskoj općini, nezakonito oduzete palače i zemljište čija se vrijednost procjenjuje u milijardama eura. Takvih je primjera i puno više, a da hrvatski narod ne uživa prava koja propisuju brojne deklaracije i međunarodni ugovori pokazuje i struktura rukovodećeg kadra u državnim institucijama i lokalnim samoupravama gdje Hrvati čine zapažen postotak stanovništva. Ustav Crne Gore hrvatski jezik prepoznaje kao službeni, ali njegova uporaba, osim prilikom izdavanja službenih isprava, nije dio svakodnevne prakse, kako u javnim institucijama i medijima, tako i u školama i sveučilištima. Iako je Crna Gora Bokeljsku mornaricu upisala na listu UNESCO-a izbjegavajući dogovor s hrvatskom stranom o zajedničkoj nominaciji, u općem kurikulumu nije bilo mjesta za ovu drevnu bratovštinu pomoraca, što slikovito govori o statusu hrvatskoga naroda i odnosu države prema njegovoj tradiciji i kulturi. Ipak, postoje određeni pomaci, najviše zahvaljujući skrbi Hrvatske te djelovanju političkih i nevladinih predstavnika hrvatskoga naroda koji zajedničkim naporima uspijevaju učiniti zajednicu vidljivijom i snažnijom u ostvarivanju svojih prava. Jednako tako, smatram da Europska unija predstavlja okvir koji će »natjerati« Podgoricu da istinski prihvati manje

brojne narode, kako bi izgradila inkluzivno, demokratsko i stabilno društvo utemeljeno na poštovanju ljudskih i manjinskih prava.

► **Hrvatsko građansko društvo iz Kotora objavljuje i knjige. Kažite nam više o tome...**

Nakladništvo Hrvatskoga građanskog društva predstavlja trajni pisani trag opstojnosti, kulturne zrelosti i javne vidljivosti hrvatske zajednice u Crnoj Gori, ali i vrijedan doprinos ukupnoj kulturnoj baštini dviju država. Osim *Hrvatskoga glasnika*, Društvo je sve ove godine objavljivalo knjige, monografije i druge publikacije posvećene povije-

sti, tradiciji i kulturnoj baštini Hrvata u Crnoj Gori. Vrijedno je izdvojiti monografiju o 20 godina rada Društva te specijaliziranu publikaciju – bibliografiju članaka iz *Hrvatskoga glasnika*, koja omogućuje sustavan pregled sadržaja i autora. *Život i djelo Vladislava Brajkovića* monografija je o životu i radu hrvatskoga znanstvenika i pomorskoga publicista, objavljena u suradnji s Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske, a osobno bih izdvojio i *Bokeški ljetopis*, tematski zbornik s tekstovima o Boki kotorskoj i kulturnoj baštini. Tu su i druge tiskane publikacije, također s temama kulturne i povijesne baštine, kao što su *Boka kotorska u pjesmi, slici i sjećanju*, *Perast još živi*, *Za ruke se držimo*, *Dobrota – povjesnica bokeljskog pomorstva* te *Tin Ujević i Crna Gora*. U planu je izdavanje novih knjiga i publikacija, a obilježavanje četvrt stoljeća djelovanja Hrvatskoga građanskog društva, koje će biti ove godine, predstavlja osobito lijep i poticajan povod za daljnje jačanje nakladničke djelatnosti.

► **Kako ocjenjujete trenutne odnose Crne Gore i Hrvatske? Odražavaju li se oni i kako na Hrvate u Crnoj Gori?**

Rekao bih da je aktualne crnogorsko-hrvatske odnose izabrala službena Podgorica. Sjedenje na više od jednog stolca može biti komforno, međutim, u jednom trenutku izazove i probleme. **Đukanovićeva** vlast imala je dobru priču, a još bolje je gurala probleme pod tepih. Promjenom vlasti 2020. godine isplivao je politički i nacionalni dualizam Crne Gore, što je dovelo i do snažnijih regionalnih i globalnih utjecaja, čiji je cilj bio skretanje Podgorice s europskoga puta. U tom smislu, »fabricirane« su napetosti sa susjednom zemljom i NATO saveznicom, a

odnosi su posebice bili narušeni tijekom 2024. godine. Smatram kako je hrvatsko blokiranje pristupnih pregovora pomoglo Crnoj Gori da realnije promišlja o svojoj poziciji, ali i o odgovornosti koju ima prema građanima i preuzetim obvezama. Na sreću, prethodna godina pokrenula je razgovore i odnose dviju zemalja prema točki u kojoj bi se trebala odmrstiti nerazriješena pitanja. Pogoršanje odnosa pratili su pojedini ispadi, ali bih rekao da zbog njih nije dodatno narušen položaj hrvatskoga naroda u Crnoj Gori.

► **Kako komentirate nedavni slučaj s transparentom na kojem piše »Ako ne znaš šta je bilo – nek' ti kaže Boka, to je srpstvu zenica iz oka«, postavljenim u Tivtu upravo na Dan hrvatskoga naroda u Crnoj Gori?**

Siječanjski transparent u Tivtu slika je i prilika struktura koje idejno i organizacijski stoje iza njega. Zarobljene u devedesetim godinama prošloga stoljeća, nastoje stvoriti imaginarnu mikrosvjetove u kojima pobjeđuje i dominira osvajačka ideologija, nesposobna prihvatiti stvarnost suvremene, pluralne i građanske Crne Gore. Takvi ispadi ne predstavljaju samo anakroni politički folklor, već i svjesni pokušaj normalizacije retorike koja je u ovom prostoru već ostavila duboke i bolne posljedice. Riječ je o poruci prošlosti koja se uporno nameće sadašnjosti, ali bez stvarne snage da oblikuje budućnost. Istodobno, bokeljski Hrvati i ovoga puta odlučno biraju put demokracije i tolerancije, čvrsto ustrajući na očuvanju svoga nacionalnog imena, jezika i kulture, bez potrebe za isključivošću i nametanjem svoje volje drugima.

Tragovi hrvatskih arhitekata u Srbiji (I.)

Titus Mačković – najznačajniji subotički arhitekt

Po njegovim projektima izgrađeno je, računajući i adaptacije starijih građevina, oko tri stotine i šezdeset objekata u Subotici i okolini, a u Povijesnom arhivu Subotice sačuvano je oko četiri stotine projekata s njegovim potpisom

Hrvatski arhitekti i njihova djela u javnom prostoru u Srbiji tema su zidnog i stolnog kalendara za 2026. godinu u čijoj su izradi i objavi zajednički sudjelovali Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, NIU *Hrvatska riječ* i Hrvatsko nacionalno vijeće. Mjesec siječanj prikazuje djela **Titusa Mačkovića** (Subotica, 1851. – Subotica, 1919.) koji je bio najznačajniji subotički arhitekt, gradski inženjer i nadzornik, vlasnik ciglane te urednik časopisa *Jelen és jövő*.

Mačković je rođen u porodici subotičkog odvjetnika i gradskog policijskog kapetana **Benedeka Mačkovića** i majke **Marije** rođ. **Vasas**. Pohađao je gimnaziju u Subotici, a školovanje dovršava u Pešti. Potom 1869. godine odlazi na studije u Zürich, na tamošnji *Politechnikum* gdje je upravo tih godina predavao veliki autoritet i zagovornik neorenesansne arhitekture **Gottfried Semper** što će biti vrlo značajno za Mačkovićev kasniji arhitektonski izraz. Nakon tri godine Mačković studije nastavlja u Aachenu, potom i u Beču, ali nije diplomirao.

Graditeljska karijera

Na osnovu položenih ispita ipak postaje inženjer, te po povratku u Suboticu 1874. godine otvara svoj projektni ured. U dva navrata Mačković je vršio funkciju gradskog arhitekta (1878./79. i 1884./90.), a istodobno postaje i građevinski poduzimač te osnivač prve subotičke ciglane. O veličini Mačkovićeva opusa dovoljno nam govori činjenica da je po njegovim projektima izgrađeno (računajući i adaptacije starijih građevina) oko tri stotine i šezdeset objekata u Subotici i okolini, kao i podatak da je u Povijesnom arhivu Subotice sačuvano oko četiri stotine projekata s njegovim potpisom.

Njegov autorski rad obilježilo je projektiranje neostilskih objekata tipičnih za historicizam srednje Europe posljednje četvrtine 19. stoljeća, dok se u poznim godinama okreće i secesiji s vidljivim utjecajima njemačkog Jugendstila. Mačković je umnogome zaslužan za današnji izgled središta Subotice gdje se u glavnim gradskim ulicama nalazi četrdesetak njegovih reprezentativnih objekata. U razdoblju od 1875. do 1918. projektirao je i adaptirao brojne objekte u Subotici i na Paliću: najamno-poslovne objekte i stambene palače, zgradu Štedionice i banke, škole, obiteljske kuće, sakralne objekte i zgradu biskupije. Uglavnom je projektirao za klijentelu sastavljenu od tadašnje buržoazije, subotičkih zemljoposjednika, trgovaca i obrtnika.

Zgrada Učiteljskog fakulteta u Subotici

Objekt prvotne *Štedionice i narodne banke* – poznat po nadimku *Žuta kuća* zbog boje pročelja – zgrada je u kojoj se danas nalazi Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku u Subotici i prvi je značajan Mačkovićev projekt poslovnog objekta. Početkom 1880-ih usporedio je projektirao i nekolicinu stambeno-najamnih palača za subotičke obitelji Manojlović, Popović, Aradski, Dominus, Sümegi i druge. Projektom za novu zgradu banke dokazuje se i kao inženjer sposoban za projektiranje kompleksnijih objekata. Banka se nalazila u zgradi sve do Drugog svjetskog rata kada objekt postaje sjedište specijalne policije okupacijskih vlasti i zatvor u kom su mučeni subotički antifašisti i komunisti te ubijen revolucionar **Matko Vuković**, o čemu svjedoči i spomenploča smještena desno od glavnoga ulaza. Nakon rata zgradu je koristila tadašnja OZNA, a kasnije je objekt dobio civilnu namjenu gdje je, među ostalim, bila upravna zgrada poduzeća *Sever*.

Objekt banke je građen u razdoblju 1880. – 1883. godine. U izgledu pročelja palače *Štedionice i narodne banke* Mačković se odlučuje za tipično rješenje odnosno korištenje firentinskih renesansnih palača kao uzora za brojne bankarske objekte druge polovice 19. stoljeća u Europi. Upravo su vlasnici banaka (nastalih tijekom raz-

doblja renesanse) željeli raskošnim neorenesansnim izgledom svojih zgrada ostaviti dojam stabilnih financijskih institucija kako bi i vizualno stekli povjerenje svojih klijenata – građanske klase odnosno tadašnje buržoazije. *Semperova zgrada Politehnike* u Zürichu (dovršena 1864.) vjerojatno je poslužila Mačkoviću kao uzor za oblikovanje pročelja. Palača u današnjoj *Strossmayerovoj ulici* je samostojeći objekt pravokutnog tlocrta s unutrašnjim atrijem koji zauzima veliku površinu i formira samostalni blok te izlazi na još dvije ulice i uski prolaz. Njenim izgledom dominira neorenesansni stil te je koncipirana kao visoka jednokatnica s naglašenim središnjim dijelom akcentiranim s četiri stupa i dva udvojena pilastra koji se protežu kroz obje etaže rizalita. Vertikalnost tih elemenata ublažena je horizontalno postavljenim klasicizirajućim vijencima. Prizemlje je rustično obrađeno, a katovi su dekorirani balustradama, zabatima, pilastrima i dekorativnim gipsanim skulpturama. Baze stupova imaju floralnu ornamentiku rađenu u bareljefu u kvadratnim poljima. Kapiteli su korintski s dekoracijom u vidu glava *putta*. Pet prozorskih otvora rizalitnog dijela prvog kata je polukružno završeno, te su na njihovim profilacijama postavljene udvojene personifikacije s pripadajućim atributima. Počevši od sjeverne strane nalaze se figure *Justice* (mač), potom *Andromede* (rotulus odnosno svitak te okovi) i *Merkura* (kaciga, krilate sandale i štap) uz alegoriju zanatstva (čekić i atribut koji uslijed oštećenja nije identificiran). U središnjem polju nalaze se ponovno dvije ženske figure od kojih jedna drži preslicu, a druga kasicu. Iznad njih se nalazi i reljefna košnica, simbol štednje. Nakon toga slijede muze poezije i kiparstva (knjiga, čekić i bista), potom *Zeus* (krilati kotač sa šest žbica) i *Demetra*

(srp i snop žita). Primijenjeni umjetnik **Eduard Ede Kratzmann** (Prag, 1847. – Beč, 1922.) autor je ornamentalnih vitraja koji se nalaze u glavnom stubištu objekta. Zgrada je obnovljena 2005. godine kada je u nju smješten Učiteljski fakultet na mađarskom jeziku. Tijekom 2021. godine izvorni izgled je narušen adaptacijom istočnog krila (iz *Ulice Age Mamužića*) zastakljivanjem pročelja radi smještaja novog amfiteatra i dodatnih prostorija.

Kapela svetog Roka u Subotici

Današnja kapela svetog Roka zapravo je drugi sakralni objekt na lokaciji u Ulici Matka Vukovića u Subotici. Prvotna zavjetna kapela podignuta je 1738. godine na inicijativu subotičkih franjevaca u vremenu kada je Suboticom i okolinom harala epidemija kuge, a sveti Rok je zaštitnik od zaraznih bolesti. Sama lokacija na kojoj je kapela izgrađena bila je određena činjenicom da je na tome mjestu već bila grobnica gdje je pokopano trideset Subotičana koji su stradali od strane kuruca pod komandom izvjesnog kapetana **Virága** 1695. godine. U pitanju su odredi **Emmericha Thökölya**, transilvanijskog kneza i vođe mađarskih kuruca. Kamen temeljac za kapelu položen je 5. rujna 1738. Već 1753. uslijedila je prva obnova drvenoga objekta. Kapeli je 1773. godine pridodana

manja nadstrešnica. Od 1773. do 1797. kapela je služila kao župna crkva sve dok crkva svete Terezije, današnja katedrala, nije završena. O izgledu prvotnog objekta poznato je da je bio izrađen od drveta, skromnijih gabarita te izveden u stilu kasnog baroka s polukružnom apsidom na jednom kraju. Kapela je tada imala i polukružni zabat. Tlocrt je bio četverokutnog oblika nad kojim se dizala manja kupola sa zvonikom. Ova je kapela srušena uslijed dotrajalosti te je 1884. započeta izgradnja novog objekta dovršenog 1885. po projektu Titusa Mačkovića.

Kapela sv. Roka jednobrodni je objekt centralnog tlocrta koji na zapadnoj strani ima apsidalni završetak. Za izgradnju kapele korištena je opeka. Glavno i bočna

pročelja su identično obrađena, izuzevši ulazna vrata na glavnom i raščlambu zapadne (apsidalne) strane s nešto jednostavnije obrađenim prozorskim otvorima te izostankom zabatnog dijela. Neorenesansni stil ogleda se u upotrebi parnih jonskih pilastara koji flankiraju središnje polukružno završene elemente prozorskih otvora i portala. Na vijencu iznad pilastara nalazi se i natpis na latinskom *Votiva ha ece fundamentis a senatu civic o sibi et posteris rest abilita* (*Ovu zavjetnu kapelu obnovio je gradski Senat za sebe i svoje potomke*). Arhitekt Mačković je i na ovom objektu postavio dekoraciju u formi skulpture anđela (*putta*) koji su postavljeni iznad arhivolta bočnih pročelja. Trokutasti zabat – timpanon – završetak je glavnog i bočnih pročelja. Tambur kupole određen je rebrastim elementima te završava lanternom s prozorima na koju je postavljena tzv. kovana jabuka te križ. Kapelu je oslikao stanoviti **Károly Szauer** o kojemu ne postoji više podataka. Nakon Drugog vatikanskog sabora u unutrašnjosti je ostala očuvana samo oltarna slika. Kapela je obnovljena od strane grada Subotice 2008., a 2009. godine izrađen je i novi oltar. Tada je postavljena i dekorativna rasvjeta. Oltarni dio, odnosno svetište, podignuto je za razinu jedne stepenice u odnosu na središnji prostor koji je definiran u obliku pravilnog kvadrata. Apsidalni segment je izvana završen polukalotom. Na arhivoltu iznad svetišta stoji natpis iz psalma *Domine, dilexi decorem domus tuae*. Pozlaćena oltarna ploča novijeg je datuma, vjerojatno postavljena prilikom restauriranja 2009. godine. U svetištu se nalazi sačuvana oltarna slika, rad nepoznatog majstora. Sveti Rok je prikazan odjeven u hodočasničku odjeću, s pripadajućim atributima torbe i štapa, u trenutku podizanja odore kako upućuje na bedrenu kužnu ranu. Uz njega je naslikan i pas koji je također dio njegove ikonografije.

Branimir Kopilović

Školski odbor kao preventiva zdravom razumu

Ljudskom rodu općenito, a medicini posebno, odavno je poznato da postoje devijacije u organizmu kada pojedini organi otkazu poslušnost ili pak počnu raditi na svoju ruku, proizvedeći efekt koji je suprotan smislu njihova postojanja. U oba slučaja rezultat je na štetu zdravlja čovjeka, a zajednički naziv od pradavnina mu je bolest. Na žalost, također od pradavnina, praksa je pokazala da pojam bolesti nije usko vezan samo za područje prirodnih znanosti nego se ona pojavljuje i u društvu kao oblik izvrtnja faktičkog stanja, po pravilu u korist jedne male, nazvat ćemo je interesne i kancerogene, skupine ljudi. Primjera za ovu tvrdnju je mnoštvo – od bolesne želje za osvajanjem Ukrajine ili Grenlanda ili pak krojenja izbornih rezultata uvozom birača iz drugih država – a za ovu priliku izabrat ćemo jedan iz naše avlije koji svojom akutnošću poprima oblike kronične bolesti.

davali potporu u njezinu razvoju, odnosno nečinjenjem utjecali da do sprječavanja ne dođe.

Upravo to dogodilo se u slučaju imenovanja v. d. ravnatelja Politehničke škole, i to kao nastavak ljetos ustanovljene bolesti kada je od školskog odbora uskraćena potpora dotadašnjem ravnatelju **Isi Planiću**. Kao što je poznato, školski odbor 19. siječnja potporu je dao Snježani Rajković unatoč zdravom razumu, baš kao što je to bilo i u slučaju Ise Planića, potvrđujući na taj način dijagnozu da su akutni samo postupci a kroničan je njihov stav, o čemu najbolje svjedoče same činjenice u tom procesu. Činjenice, naime, govore – o čemu je veliki dio kolektiva izvjestio javnost – da je **Zvonko Vuković** kao drugi kandidat za ravnatelja dobio potporu 85 svojih kolega (naspram 17 za Snježanu Rajković) i da je nakon ankete provedene u 20 odjeljenja u školi Zvonko Vuković potporu dobio u njih 19! Prisjetite li se slučaja s kraja ljeta prošle godine kada je Iso Planić dobio stopostotnu potporu zaposlenih u Politehničkoj školi i kada su oni na ulici prosvjedovali zbog njegova neimenovanja pitanje »pa tko je tu lud?« past će vam na pamet prirodno kao snijeg u siječnju.

Nakon što se malo smirite, vijest prožvakate još nekoliko puta i poslušate rijetke izvještaje u kojima vam se nude i pitanja »kako« i »zašto« (recimo na *N 1*) i ako još uz to čujete i mišljenja samih zaposlenih u ovoj školi stvari će se donekle početi bistrirati same od sebe. Kolektiv, očito, po slovu zakona nije biće zrelo da donosi odluke o vlastitom životu i razvoju nego iznad njega postoji konzilij koji će o tome skrbiti. Ako se odluke školskog odbora i pokažu gorkima za organizam zvani Politehnička škola,

tim bolje: to ne samo da je lijek protiv empatije spram mladosti i »starosti« koja ju podržava nego i preventiva protiv širenja kojekakvih klica liberalnih primisli i ideja u njemu. Drugim riječima, trust mozgova u školskom odboru ne služi tome da uvažava stavove odraslih, zrelih i stručnih ljudi nego upravo suprotno: da osluškivanjem njihovog bila donosi suprotne odluke kada god to bilo »zastrani« u odnosu na volju... koga to?

Ako ne znate, odgovor potražite... recimo na *Pravnom portalu*, gdje ćete skoro na samom početku naći da članove školskog odbora imenuje jedinica lokalne samouprave. Dakle, ista ta, čiji se čelnik – umjesto u svoje najbliže, rodbinu i susjede – kune u Sveto Trojstvo. Na čelu s Ocem. Pa sad i sami zaključite koliko su zdravi odnosi ljudski.

Z. R.

FOTO: Maglošićać

Riječ je o imenovanju ravnatelja srednje Politehničke škole i uložni školskog odbora u tom procesu. Javnosti je, ili bar onom dijelu koji želi biti informiran, poznato da je odlukom školskog odbora 19. siječnja ove godine **Snježana Rajković** izabrana za vršiteljicu dužnosti ravnatelja ove ustanove. Njenu kandidaturu potvrdilo je pet, a protiv je bilo tri člana školskog odbora. Ovako sročena, ovo bi bila samo jedna obična vijest s odgovorom na četiri osnovna novinarska pitanja (tko, što, gdje i kada), a pod uvjetom da postoji dovoljno prostora urednik ili urednica pustio bi ili pustila i podatke iz životopisa imenovanog, odnosno imenovane. Problem je, međutim, u tome što uz ova četiri idu još dva osnovna pitanja koja ne nalažu samo profesionalna pravila nego i zdrav razum, odnosno čista logika: kako i zašto? I upravo odgovori na ta pitanja, ako se do njih dođe, nerijetko otkrivaju ono što najviše ne vole oni koji su pitani: simptome bolesti društva u čijem su nastanku, po pravilu, sami sudjelovali ili pak činjenjem

Betlemaši i vertepi u Novom Slankamenu

Navjestitelji Kristova rođenja

»Ovo je naša zajednička srijemska tradicija i drago mi je što će ova manifestacija prikazati i vertepe i betlemaše. Ovo je običaj i Istoka i Zapada i nema razlike«, kaže Slobodan Grujić. »I jedni i drugi najavljuju rođenje Isusa. Oni su prvi čestitari Božića«, kaže Darko Peka

Betlemaši su tradicionalni božićni običaj koji prikazuje biblijski susret kralja Heroda s trojicom mudraca koji su krenuli u potragu za novorođenim Isusom. *Betlemaši* se okupljaju na Badnji dan i obilaze kućanstva u svom mjestu, a domaćini ih s ponosom i s radošću dočekuju. Izvode igrokaz o susretu triju kraljeva: Gašpara, Melhiora i Baltazara s Herodom, kojega ispituju o novorođenom Mesiji. Nakon obilaska kućanstava *betlemaši* odlaze u crkvu na polnoćku gdje također izvode igrokaz i čestitaju Božić vjernicima. Oni prvi navještaju rođenje Isusa Krista.

je prvi puta organiziran u Novom Slankamenu u nedjelju, 18. siječnja, u Hrvatskom domu. Susret je organizirao HKPD *Stjepan Radić*.

»Danas smo se skupili u Hrvatskom domu u Novom Slankamenu kako bismo pokazali sličnost *vertepa* i *betlemaša*, običaja koji se održava u Srijemu, Bačkoj i Slavoniji. I jedni i drugi najavljuju rođenje Isusa. Oni su prvi čestitari Božića«, kaže predsjednik HKPD-a *Stjepan Radić Darko Peka*.

Betlemaši u Slankamenu, vertepi u Vojki

Slankamen

Vertepi su obredna povorka koji su za vrijeme božićnih blagdana pohodili domaćinstva izvodeći dramsku igru posvećenu rođenju Isusa. U večernjim satima na Badnji dan, a nekada i do ranoga jutra na prvi dan Božića, *vertepi* ili *vertepaši* obilaze selo i pronose glas o rođenju Isusa. Ide grupa od pet mladića, četiri nose maketu crkve – *vertep*, a jedan ide naprijed odjeven u čobana – on je *guba* i nosi štap. Mladići koji nose *vertep* odjenuti su kao carevi, idu i pjevaju *Roždestvo* od ulaska na kapiju domaćina.

Betlemaši su običaj Hrvata u Srijemu i Bačkoj, *vertepi* običaj Srba uglavnom u Vojvodini. Sličnost ovih običaja vidjela se na *Susretu vertepa i betlemaša* koji

Peka je i sam *betlemaš* već devet godina. Kako kaže, najstarija fotografija *betlemaša* iz Slankamena je iz 1947. godine. Peka objašnjava da *betlemaši* kreću na Badnju večer čim padne mrak. Na samom ulazu u kuću domaćina pitaju je li slobodno pjevati.

»On, naravno, odgovara: 'Samo izvolite'. Mi tada pjevamo *Oj Betleme grade slavni* i onda slijedi biblijski prikaz kada tri kralja dolaze do cara Heroda i pitaju gdje se rodio Isus. Poslije toga

pjevamo pjesmu koja simbolizira rodnu godinu *Domaćin sjedi za zlatnim stolom*. S *betlemašima* ide mladić obučen u djeda i on je zadužen za pošalice kako bi Badnja večer protekla u veselju«, kaže Peka.

Vojka

»Ovo je naša zajednička srijemska tradicija i drago mi je što će ova manifestacija prikazati i *vertepe* i *betlemaše*. Ovo je običaj i Istoka i Zapada i nema razlike. U Vojki su ranije *vertepi* bili odrasli momci, a sada, da bismo za-

Tavankut

interesirali mlađe generacije, uključujemo i djecu. *Vertep* je staroslavenska riječ i znači pećina Kristova rođenja. Otuda i naziv. *Vertepi* donose Božić u kuće na Badnju večer. Ovaj običaj u Vojki u kontinuitetu traje od XVIII. stoljeća, točnije od otvaranja škole. Oblače se kao mudraci s Istoka i tu su sunce, mjesec i zvijezda«, kaže vjeroučitelj u OŠ *Milan Hadžić* u Vojki **Slobodan Grujić**.

Tavankutski *betlemari* i Punitovački *betlemaši*

U Tavankutu nisu *betlemaši* već *betlemari* i Tavankut je jedino mjestu na području Subotice i Sombora, gdje žive bunjevački Hrvati koje je obnovilo ovaj božićni običaj.

»*Betlemara* nema jedno stoljeće. Početkom XX. stoljeća običaj je zamro. Naša udruga je 1990. godine ob-

novila običaj, ali to je bila samo ta godina. Od 2023. je u kontinuitetu. Pred advent naši *betlemari* obilaze obitelji, a završavaju na Badnju večer na misi ponoćnici«, kaže tajnik HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta **Ivica Dulić**.

Domaćini ih dočekuju, počaste hranom i pićem te ih daruju namirnicama ili novcem. Po završetku pohoda, uoči mise ponoćke, *betlemari* dolaze u crkvu gdje se poklanjaju betlehemsjoj štalici i novorođenom Isusu, pjevajući pjesmu *Hajte, braćo da idemo*.

Slavonsku tradiciju prikazala je župa iz Punitovaca. Specifično za njih je da *betlemaši* kreću u obilazak kuća na Badnje jutro.

»Sigurno je da je to običaj koji se razvijao od godine do godine. Ono što mogu reći sa sigurnošću, jer sam ispitivao, je da običaj

betlemaša u čepinskom dekanatu postoji samo u Punitovcima i u Beketincima«, kaže župnik župe sv. Ladislava Kralja u Punitovcima vlč. **Ivica Zrno**.

Punitovac

Opisujući običaj *betlemaša* u Punitovcima on kaže da ekipa *betlemaša* prvo dolazi na blagoslov kod župnika i tek tada kreću.

»Dakle u jutarnjim satima, a ne u podne ili navečer. Idu po cijelom selu. Ne samo mladići i muškarci, već i djevojke i žene«, kaže vlč. Zrno.

Uz Novi Slankamen, Tavankut i Punitovce sudjelovali su *betlemaši* iz Surčina, Golubinaca i Novih Banovaca. A uz Vojku i *vertepi* iz Ogara i Starih Banovaca. Na kraju ovog prvog susreta *vertepa* i *betlemaša* organizatori, ali i sudionici izrazili su želju da ovo okupljanje bude nastavljeno i narednih godina.

Z. V.

Surčin

UBH *Dužijanca*

Risarski disnotor

U organizaciji UBH-a *Dužijanca* i ove je godine u Đurđinu održan *Risarski disnotor* (kolinje). **Joso i Tanja Mačković** darovali su dvije svinje pasmine *mangulica*, od kojih se pripremalo sve ono što je neophodno za risare, na način kako se to nekad radilo – na prvom mjestu slanina i *divenica* (kobasica).

Svaki je *disnotor* nekada bio pod snijegom; nekada su vladale velike hladnoće i bilo je puno snijega, a nakon mnogo godina to se i dogodilo ovog siječnja – klanje svinja i priprema odvijali su se na temperaturama u minusu.

»Ovo je prvi put da radimo u jednom kadgodašnjem ambijentu, da smo pod snigom i da je fino ladno, da su uslovi dobri jel ne duše viter – to bi bilo zdravo ladno«, ističe direktor UBH-a *Dužijanca* **Marinko Piuković** i objašnjava zbog čega je ova tradicija važna za *Dužijancu*.

»Risarski disnotor nam je jedna od najvažnijih početni manifestacija. Uvrstili smo ga u program *Dužijance* zato

što pripravljamo namirnice za *Takmičenje risara*. To su risarska slanina i risarska *divenica*, koju koristimo za taranu. Naravno, ovaj disnotor je prilika da okupimo prijatelje i da poso uradimo i da se podružimo – ode se pripremaju disnotorske delicije, žmare, *divenice*, a biće i paprikaša i fanaka, sve što ide uz disnotor.«

Disnotor je neraskidivi dio života bunjevačkih Hrvata, jedan od najvažnijih događaja jer su se ostavljale namirnice za cijelu godinu, a bio je to i način druženja, pojašnjava Piuković.

»*Disnotor* je štogod što je vezano za življenje naši ljudi. Zašto? Zato što je to spremanje i ostavljanje namirnica za cilu godinu i, naravno, ono što mi danas ostavljamo – slanina. Slanina je bila osnovna namirnica ne samo za risare, nego priko cile godine, da se ima šta ist. Naravno, tu je i *divenica*, kako običaj kaže: 'manje je dana, nego *divenica*'. Uvijek se gledalo

da se sve sprema. Nije se u zimu moglo pripravit baš za cilu godinu, al to su namirnice koje su bile obavezne. *Mangulice* od koji mi pravimo slaninu dobre su jel imaju veliku i debelu slaninu i ta je najpogodnija za ostavit i najukusnija je. Ona liti, kad se siče, topi se u ustima. Sve spremamo tradicijski, da mož izdržat do lita, kad će bit *Takmičenje risara*.«

M. V. R.

Pomoć za Petra Vukova

Humanitarni koncert pod nazivom *Petru na dar* održan je u utorak u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici, okupivši lijep broj posjetitelja. Ovom prigodom prikupljena su sredstva za pomoć teško bolesnom 18-godišnjem **Petru Vukovu** iz Subotice.

Na koncertu su nastupili ansambli *Hajo*, *Ruže*, *Biseri*, *Amanet* i *Balkanski štim*, kao i solisti **Marko Žigmanović**, **Bojan Temunović**, **Marko Grmić**, **Jakov** i **Martin Vukov** i **Ivan Vukov**.

H. R. / Foto: Klara Dujak

Kraljci u Rumi

Običaj na ponos zajednice

»Kao zajednica doprinosimo onome što su započeli naši preci i običaj prenosimo na mlade. I osobno mi ovaj običaj puno znači«, kazao je Zdenko Lanc

U prostorijama HKPD-a *Matija Gubec* u Rumi 17. siječnja neoženjeni muškarci, *kraljci*, organizirali su plesnu zabavu. Tradicionalnoj igranci prethodio je ophod *kraljaca*, običaj koji se u Rumi prakticira više od jednog stoljeća, od dana osnutka Društva 1903. godine. Rumska udruga u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata ovaj običaj uvrstila je na listu nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji, a običaj *kraljaca* opisan je i u knjizi *Identitet srijemskih Hrvata kroz prizmu tradicijske baštine*.

Običaj je da na blagdan Sveta tri kralja *kraljci* (neoženjeni muškarci), ukrašeni božićnim ukrasima na svojim šeširima, zajedno posjećuju kućanstva u Rumi i okolici. Nakon pjevanja pjesme *Narodi nam se kralj nebeski* domaćini ih darivaju kobasicama, vinom, rakijom i novcem. Od prikupljenih darova *kraljci* organiziraju igranku u prostorijama Društva. Ova igranka najposjećenija je od svih igranki koje organizira rumska udruga i okuplja veliki broj mladih. Pred sam početak igranke ugase se svjetla te *kraljci* unose veliku drvenu bačvu s vinom oko koje se okupe. Svi tada otpjevaju pjesmu *Narodi nam se kralj nebeski* i time se smatra da je igranka otvorena.

»Održavanje ovog običaja od velike je važnosti za hrvatsku zajednicu koja živi na ovim prostorima. Drago

mi je što ima mladih ljudi koji žele obilaziti kućanstva i nagovještavati rođenje Isusa Krista. *Kraljci* su jedan od rijetkih običaja u Vojvodini. Mnoga sela u Srijemu imaju *betlemaše* kao običaj, a Ruma je prepoznatljiva po *kraljcima*. Taj običaj je uvršten u nematerijalnu kulturnu baštinu vojvođanskih Hrvata i veoma smo ponosni zbog toga. Nastavak te tradicije izuzetno je važan. Kao zajednica doprinosimo očuvanju onoga što su započeli naši preci i običaj prenosimo na mlade. I osobno mi ovaj običaj puno znači. *Kraljac* je bio moj djed, otac i ja, a nadam se da će uskoro biti i moj sin«, kazao je predsjednik rumske udruge **Zdenko Lanc**.

Nakon ophoda *kraljaca* uslijedio je župnikov blagoslov prostorija Društva i molitva.

»Nisam znao za običaj *kraljaca* dok nisam došao u Rumu kao župnik. Ovo je jedna specifična tradicija koju treba sačuvati. Budući da je taj običaj vezan uz svetkovinu Kristovog rođenja i da *kraljci* idu čestitati Božić ljudima i pjevati *Narodi nam se kralj nebeski*, to je i s duhovne i kulturne strane nešto dobro i pozitivno. Crkva je uvijek podržavala kulturne događaje kroz povijest, a tako i sada. Nastojimo zajedno djelovati, i crkva i kulturno-umjetnička društva, svi skupa na dobrobit svih«, istaknuo je rumski župnik vlč. **Josip Ivešić**.

Mihailo Bakula iz Rume prvi put je bio *kraljac* ove godine:

»Drago mi je što mogu sudjelovati u očuvanju tradicije i kulture Hrvata u Rumi. Također, znači mi i zbog druženja. Ove godine posjetili smo puno kućanstava u Rumi i Vognju i ljudi su nas s radošću primili i ugostili. Imam dobra iskustva i sudjelovati ću i sljedeće godine«.

Od prošle godine neudane djevojke pridružile su se običaju *kraljaca*.

»Do sada je bio običaj da idu neoženjeni muškarci pjevati, ali presedan je prošle godine napravio tadašnji najstariji *kraljac* **Darko Matešić**. Odlučio je da i nas neudane djevojke uključi u ovu prelijepu tradiciju. Ponosni smo se što je ovaj običaj specifičan samo za Rumu. Drago nam je da i dalje ima mladih ljudi koji žele održavati ovu tradiciju zbog ljudi koji su nekada bili *kraljci*, da žive kroz nas, a nadam se i kroz buduće generacije«, kazala je **Katarina Žagar**.

S. D.

Milena Mikolaci, moderatorica, voditeljica kulturnih programa

Svrhovit život kroz kulturu, pastoral i skrb o životinjama

»Kada svakodnevica postavi previše prepreka, kultura me redovno oživljava, spaja sa sličnima i polako, ali sigurno, daje mi odgovore na pitanja o smislu života za kojim svi tragamo«, kaže Milena Mikolaci

Milenu Mikolaci često možemo vidjeti na kulturnim događajima kao voditeljicu programa u organizaciji HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume i Srijemske biskupije, ali i na drugim kulturnim i vjerskim manifestacijama. Osim sklonosti ka pisanoj riječi i lijepom izražavanju, knjigama, čitanju i pisanju, koju ima od najranijeg djetinjstva, ima i veliki interes za religiju i psihologiju, što joj je, kaže, pomoglo živjeti i bolje vidjeti sebe i svijet oko sebe. Ali njena velika ljubav su i životinje. U svom kućanstvu u Irigu trenutno se brine i hrani 17 pasa i mačaka.

Kultura kao neodvojivi dio života

Rođena je 7. siječnja 1976. u Novom Sadu. Osnovnu školu i gimnaziju završila je u Rumi i nakon toga vratila se u svoj rodni grad na Filozofski fakultet, na osnovne i magistarske studije na katedri za srpsku književnost i jezik. Život ju je vodio kroz razne profesionalne izazove. Radila je u novinama, muzeju, radiju, općinskoj upravi, izdavačkoj kući. Trenutno nema stalno zaposlenje, ali povremeno radi kao lektorica, voditeljica, moderatorica i suradnica je Gradskog kazališta u Rumi.

»Oduvijek sam voljela Rumu. U njenom kulturnom životu nekako po prirodi stvari sudjelovala sam od školskih dana, na razne načine. Prevelikom vezanošću za Rumu vjerojatno sam sebi uskratila širinu izbora i profesionalnih mogućnosti. Ipak, u tome se kriju i dobri ishodi. U ljeto 2022. na poziv tadašnjeg dirigenta Velikog tamburaškog orkestra **Josipa Jurce** prvi sam put vodila program na godišnjem koncertu HKPD-a *Matija Gubec* i neizmijerna mi je radost što to traje i dalje. Godinama unazad moderatorica sam i *Art tremas festa Ruma*, međunarodnog kazališnog festivala koji traje skoro trideset godina. Za posebnu čast smatram i priliku da vodim koncerte koje organiziraju Srijemska biskupija i rumska župa«, kazala je naša sugovornica.

Kako ističe tijekom razgovora, kultura je neodvojiva od njenog života.

»Kada svakodnevica postavi previše prepreka, kultura me redovno oživljava, spaja sa sličnima i polako, ali

sigurno, daje mi odgovore na pitanja o smislu života za kojim svi tragamo. Tako je bilo i prošle godine kada sam u sklopu ruskog kazališnog festivala vodila promociju knjige velikog čovjeka i umjetnika, **Bogdana Diklića**. Jedan susret vratio me je u život«, kaže Milena.

Pastoralni rad

Kršćanstvo je vremenom postalo njen jedini put.

»Time vođeno, srce me je prije više od dvadeset godina dovelo u rumsku župnu crkvu. Na početku sam sudjelovala samo u radnim akcijama, spremanju i kićenju crkve, da bih se kasnije pridružila čitačima, potom objavljivala na društvenim mrežama fotografije i vijesti o životu župe, postala članica zбора, čak smo pripremili i igrokaz za prošlogodišnji Božić, a već neko vrijeme pišem i priloge za župu i za Srijemsku biskupiju. Pastoralni rad u župi je izuzetno važan dio mog života. On nije moja obveza,

nego moja radost. Znam da ne pomažem ja Crkvi, nego ona meni. Pomaže mi da živim i da se radujem, i kada je teško da idem naprijed i kada mi se ne ide nikuda i da u svemu nađem smisao i mjesto. Zahvalna sam ljudima koji su me tome naučili«, navodi Milena.

Prošle godine sudjelovala je u hodočašću na putu *Prijatelji nade* u Rim u organizaciji Srijemske biskupije. To iskustvo ostavilo je važan trag na nju.

»Po prirodi nisam tip putnika i utoliko mi je susret sa samom sobom na ovom hodočašću bio potrebniji. Bio je za mene poput čuda. Ugradio se u moje biće kao još jedan važan dio koji mi je nedostajao. To hodočašće bilo je poput Božjeg odgovora na moje neostvarene želje, na moje slabosti kojima sam sebe ograničavala bespotrebno; poput Njegovog nauka da granice ne postoje, jer On je sve i svugdje je i nema tih daljina i nepoznanica koje takve ostaju kada se ide s Njim. Svi smo jedno u Jednom. Tako je Rim bez problema, čak i u danima Jubilejske godine, kada se broj ljudi na ulicama mjerio 's bezbroj', postao naš, hodočasnički, nas običnih i posebnih, koji mogu što ne mogu i istovremeno ne mogu što bi i mogli, ali ovog puta s nekom natprirodnom mirnoćom u kojoj se Bog obraća neprobuđenim dijelovima svih nas. Asiz, Rim, Padova, gradovi sami po sebi bogati na mnogo načina, morali su nas sve općiniti, ali meni osobno najveći je domet bio njihov utjecaj na moj odnos sa samom sobom, koji se definitivno mijenjao pred mojim očima, kao da sam samo promatrač, kao da se sve odvija baš onako kako je oduvijek trebalo biti«, kaže naša sugovornica.

Veza obiteljske ljubavi

Od najranijeg djetinjstva gajila je veliku ljubav prema životinjama. Ta ljubav je vremenom samo jačala, a briga o njima postala je sastavni dio njezina života.

»Ne znam da sam ikad živjela bez te ljubavi. U životinjama vidim Božju ruku, koja ih je stvorila da budu dio našeg života, naši suputnici i prijatelji, da u nama probude i održe empatiju, brigu, svijest o odgovornosti i napokon – bezuvjetnu ljubav kojoj mi, ljudi, mahom nismo skloni. Trenutnu stalnu postavu u mom domu čini deset pasa i sedam mačaka, s tim da nam se pridruži i njih desetak iz okoline. Kroz najrazličitije situacije smo kao obitelj prošli tijekom desetljeća prihvaćanja napuštenih životinja. Najčešće smo radili preko svojih granica i događalo se da mnogo toga nije onako kako bismo željeli, ali radost i ljubav koju su naši štice pokazivali govorile su da znaju da ih volimo iznad svega. Nastojimo da imaju što bolji smještaj, hranu, liječenje, prevenciju... Nemamo više nijednu nenastanjenu prostoriju na imanju. Dvorišta su ograđena jer vreba ih previše opasnosti, od prometa do ljudi koji prijete trovanjem. Nekada sve liči na noćnu moru, ali tako je uvijek kada nedužni plaćaju za nered neodgovornih i bezosjećajnih«, kaže Milena.

Njena majka se do prije tri godine brinula o njima, a Milena im je pružala ljubav i igrala se s njima, ali i donosila nove životinje. Otkad majke nema, preuzela je, uz oca, sve aktivnosti i brigu za pse i mačke.

»Oni su veza sa zajedničkom ljubavlju naše obitelji s našim nekadašnjim životom; naš su razlog za borbu, ali i još jedan odgovor što je smisao kada se sve učini besmislenim. Ta predivna stvorenja i svi mi koji ih volimo u uvjetima koji vladaju prelako se pretvaramo u nešto poput prosjaka, ni krivi ni dužni. I to je preteško i prebolno. Sami smo kao obitelj brinuli o njima oduvijek, ali na našem putu su se pojavljivali i divni ljudi koji su pomagali kako god su i koliko god mogli i Bogu hvala za njih, jer osim pomoći, činili su da se osjećamo manje samima«, kaže Milena.

Često se dogodi da uspješno posreduje i pomogne u udomljavanju, ali, kaže, ne pamti kada je neku od pronađenih životinja udomila. Sve su ostale kod nje. Slično prolaze i lokalna udruženja koja poznaje.

»Previše je napuštenih, a naši uspjesi su samo kap u moru. Borimo se, hrabrimo jedni druge, ali jedino sistemski rješenja donijela bi dobar ishod koji čekamo cijeli život. Do tada radimo i što ne možemo, a u krajnjoj liniji bar po društvenim mrežama dijelimo priče nevoljnika u nadi da će doprijeti do nekog tko će izmijeniti njihove živote. Situacija je teška, svijest kao princip je upitna, ali želim vjerovati da pomaka ima. Tolika udruženja, toliki pojedinci glasno govore i o strahotama i o dobrim djelima, da je sve teže izgovarati se na neznanje. Zla uvijek ima, ali bar se na neobaviještenost može utjecati. Vidjela sam i kako se ljudi mijenjaju, kako lako prelaze put od nezainteresiranosti do suštinskog razumijevanja i ljubavi. I to me drži, kao i pomisao na život koji je dobio drugu priliku, dostojnu bića koje u čovjeka gleda kao u predmet obožavanja, bića koje ne zna za zlo niti ga umije učiniti s namjerom«, kazala je Milena i na kraju poručila: »Ako ne možete voljeti i pomoći, nikada ne povrijedite! Poštujte život, ma u kom tijelu se nalazio. Ne mogu prestati željeti da se čudo dogodi i da više ne bude napuštenih životinja, a da bude više ljudi zbog kojih vrijedi da svijet postoji«.

S. D.

Snježni štit na njivama Bačke

»Usjevi iz ranijih rokova koji su teže nicali sustigli su ove posijane kasnije, tako da se može reći da su u zimski period ozimi usjevi generalno ušli u fazi dva-tri lista i početka bokorenja, što je neka optimalna faza razvoja za prezimljavanje«, kaže Olivera Sekulić

Dругu i treću dekadu siječnja obilježile su snježne padaline i temperature koje su se na području Vojvodine spuštale i do -14 stupnjeva. No, usprkos niskim temperaturama, ozima pšenica i ječam i uljana repica sigurni su od izmrzavanja, jer ih štiti snježni pokrivač. Zbog zračnih džepova koje sadrži, on djeluje kao savršen termoizolator. Sloj od svega desetak centimetara snijega uspijeva zadržati temperaturu zemljišta na dubini korijena u granicama od -2 do -5 stupnjeva. I to su temperature koje ne ugrožavaju ni pšenicu ni ječam.

Da nije tog zaštitnog sloja od snijega mraz bi duboko prodirao u tlo, pretvarao vlagu u ćelijama biljaka u ledene kristale koji bi oštetili tkivo mladog usjeva, što znatno smanjuje prinos. U zimama bez snijega, kada temperature padnu ispod -15 stupnjeva, gubici u prinosu dostižu 50 procenata.

Bez štete zbog niskih temperatura

Na području zapadne Bačke prvi snijeg pao je 8. siječnja. Debljina snježnog pokrivača dostigla je i 20 centimetara. Dio se otopio, ali ga još ima dovoljno da i na -10 i nižim temperaturama zaštiti usjeve.

»Ozimi usjevi su prije snijega i niskih temperatura bili u dobrom stanju, tako da im nisu naškodile ni niske temperature prije snijega. Prošle jeseni zbog suše sjetva se razvukla i van optimalnih rokova. Neki poljoprivrednici nisu čekali i sijali su u optimalnim rokovima bez obzira na to što su uvjeti bili nepovoljni zbog deficita vlage u zemljištu, pa je period klijanja i nicanja duže trajao. Neki poljoprivrednici čekali su kišu i sijali kasnije, pa i van optimalnih rokova. Sijalo se od druge dekade listopada, pa do polovine studenog. Ipak, i usjevi iz ranijih rokova koji

»Na početku godine najtraženija su dušična gnojiva UREA i AN. Njihova cijena u blagom je porastu u odnosu na kraj godine i ozbiljnije trgovanje počelo je prošlog tjedna. Najavljuje se da bi UREA koja bi bila nešto jeftinija mogla stići krajem narednog tjedna, ali ako zbog leda na Dunavu te isporuke ne stignu onda će cijena i dalje rasti. Za AN neće biti problema, jer se doprema iz Mađarske kamionima i vlakovima. UREA je trenutno oko 440 eura bez PDV-a po toni, a AN do 380 eura bez PDV-a, koji je 10 posto«, kaže direktor Kompanije *Meteor Commerce* iz Sombora **Jeca Ilić**.

Osim što je dobar zaštitni prekrivač, snijeg će popraviti i zimske zalihe vlage. PSS Sombor će ovih dana raditi probne uzorke pa će se tada i znati kakvo je stanje vlažnosti u različitim slojevima zemljišta.

Prihrana za mjesec dana

Poljoprivrednici se ovih dana interesiraju za prihranu, a neki su taj posao već uradili. Savjet stručnjaka je da s tim poslom sačekaju.

»S obzirom na to da su biljke u fazi mirovanja i da vegetacija još neće krenuti, rano je za ovu tehnološku mjeru. Ovisno o vremenu, ali sigurno još narednih mjesec dana ne treba raditi prihranu. Hranljive materije trebaju prije svega dušik koji je važan u prihrani, biti dostupni u vrijeme kada biljke krenu s razvojem, a za to je još rano«, kaže Sekulić.

Ona podsjeća da je prije prihrane potrebno uraditi analizu zemljišta. PSS Sombor s analizama će početi početkom veljače.

»Određuje se sadržaj lako dostupnog dušika i raspored dušika po slojevima zemljišta i shodno tome moći će se odrediti količina gnojiva za prihranu«, podsjeća Sekulić.

Analizu zemljišta trebalo bi vršiti svake godine zbog velike mobilnosti dušika u zemljištu i njegovog velikog utjecaja u formiranju prinosa. Pri određivanju količine lako pristupačnog dušika za potrebe N-min metode uzorci zemljišta uzimaju se u veljači i ožujku.

Na području Zapadnobackog okruga, koje pokriva Prognozno-izvještajna služba regionalnog centra Sombor, usjevi ozime pšenice i ječma se u zavisnosti od rokova sjetve nalaze u različitim fazama razvoja – od faze tri lista razvijena do faze bokorenja, dva stabla razvijena. Vizualnim pregledom usjeva pšenice nije uočeno prisustvo simptoma prouzrokača biljnih bolesti, kao ni prisustvo lisnih uši i cikade.

»U usjevima ozimih ječmova vizualnim pregledima uočeno je prisustvo simptoma mrežaste pjegavosti lista ječma i to na do 10% biljaka, rinhosporiozne pjegavosti lista ječma na do 3% biljaka«, navodi **Tatjana Veselinović** iz PIS-a, regionalni centar Sombor.

Na njivama za sada nema aktivnih rupa od poljskih miševa i voluharica. Na pregledanim parcelama nije uočeno ni prisustvo aktivnih rupa od glodavaca (poljski miš), ali se proizvođačima preporučuje da kada vrijeme dozvoli nastave s obilascima svojih parcela aktivnih rupa ovih štetočina. Ako se prilikom pregleda utvrdi brojnost aktivnih rupa na nivou pragova štetnosti – 10-50 aktivnih rupa za poljskog miša i 10-500 aktivnih rupa/ha za poljsku voluharicu, potrebno je primijeniti rodenticide.

Z. V.

su teže nicali sustigli su ove posijane kasnije, tako da se može reći da su u zimski period ozimi usjevi generalno ušli u fazi dva-tri lista i početka bokorenja, što je neka optimalna faza razvoja za prezimljavanje«, kaže savjetodavac u PSS Sombor **Olivera Sekulić**.

Uljana repica na području zapadne Bačke jesenas je bila interesantna za poljoprivrednike. Sijala se i na kvalitetnim zemljištima, odnosno na gornjim terenima, kao zamjena za soju koja je zbog suše prošle godine dala katastrofalne prinose. Za razliku od pšenice, uljana repica je osjetljivija na niske temperature. Njena točka rasta, koja se nalazi tik iznad površine zemlje, predstavlja njen najosjetljiviji dio.

»U zimski period u optimalnoj fazi razvoja ušla je i uljana repica. Tu je, za razliku od pšenice i ječma, situacija jesenas bila malo drugačija, jer dio posijane repice zbog suše nije nikao. Uljana repica je u fazi tri do pet listova, što je optimalna faza za prezimljavanje«, kaže Sekulić.

Nova knjiga: Mirko Kopunović – *Žig*

Kako biti slobodan i svoj?

U nakladi NIU *Hrvatska riječ* nedavno je objavljeno prozno djelo *Žig* autora **Mirka Kopunovića** (Subotica, 1952.). Autor sam djelo određuje kao »romansiranu memoarsku prozu«, odnosno kao hibrid romana i memoara, budući da se u djelu prepliću fikcija i faktografsko.

Kako autor navodi u završnoj napomeni, u ovome djelu većina likova postojali su ili još postoje, premda su događaji u kojima oni u djelu sudjeluju dijelom stvarni, a dijelom umjetnički osmišljeni. Radnja se odvija u rasponu od kraja 80-ih godina do druge dekade 21. stoljeća, s naglaskom na turbulentne 90-te godine 20. stoljeća. Kroz Kopunovićevo djelo kreće se niz stvarnih osoba iz Subotice: pjesnika, književnika, novinara, profesora, društveno angažiranih tijekom 90-ih godina. Autor je knjigu posvetio upravo jednom od njih, svojem prijatelju i glavnom liku romana **Vojislavu Sekelju** (1946. – 2017.). Osim što je bio poznati književnik, Sekelj je dugo vremena bio i glavni urednik dvotjednika *Žig* koji je izlazio od 1994. do 2001. u Subotici (događanja u uredništvu i oko njega čine najveći dio romana, te se tu može tražiti i inspiracija za naslov djela).

»Kako sačuvati identitet (vlastiti i vlastitoga naroda), kako biti i ostati slobodan i svoj, kako sačuvati empatiju i lijepu, toplu ljudsku riječ kada bujaju rat, nasilje, ratna propaganda, neprijateljstva i razdori – samo su neka od velikih pitanja kojima se bavi ovo Kopunovićevo djelo«, navodi u pogovoru urednica knjige **Klara Dulić Ševčić**.

Devedesete i previranja

Žig je podijeljen u četiri dijela: *Drugarska se pjesma ori*, *Digni glavu dok je imaš*, *Tragom didinog dide dida* i *Kad angelusi odzvone*.

Prvi dio knjige donosi sjećanja na dio obiteljske priče naratora i vrijeme socijalizma do početaka raspada toga sustava.

»Osobito se ovdje ukazuje na zlo koje narasta i zaprepasćuje čovjeka te pred kojim čovjek nema adekvatne odgovore«, bilježi Dulić Ševčić.

Već u prvom dijelu pojavljuje se lik Sekelja, kao središnjeg protagonista.

Drugi dio *Digni glavu dok je imaš* započinje izlaskom prvoga broja časopisa *Žig*, 16. srpnja 1994. godine. Ovdje upoznajemo i članove uredništva. Kroz događanja u uredništvu i unutrašnji monolog naratora čitatelj biva uključen i u ondašnja društvena zbivanja i previranja, osobito u zajednici ovdašnjih Hrvata. Kroz događanja u *Žigu* otvaraju se i pitanja medijske slobode i slobode govora, novinarske etike i principa.

»Kroz konkretne dokumente i isječke iz *Žiga*, ali pojednako i kroz dijaloge i unutrašnje borbe koje vode književni likovi inspirirani stvarnim osobama, kao i epizode koje su se doista dogodile i imale svoje posljedice, ali s većim vremenskim odmakom, autor donosi niz tema koje pred čitateljem današnjice još uvijek izazivaju zanimanje«, navodi Dulić Ševčić.

I simbolički zatvarajući priču do kraja, segmenti *Tragom didinog dide dida* i *Kad angelusi odzvone* bave se sudbinom i smrću dijela protagonista – od Gize i Antuna (iz naratorove obiteljske priče) do glavnoga lika Vojislava Sekelja Belice.

Priča o otporu

»Kopunović kroz svojega naratora, ali i kroz njegov dijalog s Belicom i drugim likovima nastoji pružiti čitatelju jedno podsjećanje, a bez nekakve naknadne pameći, na teška i neizvjesna vremena kada se u njegovoj rodnoj Subotici, ali i cijeloj državi prelamalo nešto veliko, kada su cijelo društvo i civilizacija bili na skliskome terenu nepromišljenih i ostrašćenih odluka vladajućih. Kontekstualno promatrajući, priča o *Žigu* jest priča o

otporu, vrlo konkretnome i opipljivome, s također vrlo opipljivim rezultatima i posljedicama. Kopunovićev je dobar izbor što je dopustio, ipak, da 'gorki talog iskustva', otjelotvoren i neizbježan u faktografskim elementima, dobije osvježanje i nadopunu u obliku fikcijske nadgradnje«, navodi Dulić Ševčić.

Po cijeni od 800 dinara, roman *Žig* može se kupiti u prostorijama NIU *Hrvatska riječ* u Subotici (Preradovićeve 11), a moći će se nabaviti i na promocijama koje slijede. Knjiga je tiskana potporom Ministarstva kulture Republike Srbije.

H. R.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Digitalizirane knjige Jasne Melvinger

U sklopu redovitih aktivnosti Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata na digitalizaciji stare i arhivske građe od značaja za kulturu i povijest ovdašnjih Hrvata digitalizirane su i tri knjige spisateljice **Jasne Melvinger**. Radi se o zbirkama poezije *Avans za danas* (1985.) i *Tako umiru starice* (1967.) te romanu *Pet sestara* (1972.). Knjige su dostupne na internetskoj stranici Zavoda – www.zkvh.org.rs – u rubrici *Digitalizirana baština/Knjige*.

Pjesnikinja, prozaistica i jezikoslovka Jasna Melvinger rođena je 1940. u Petrovaradinu. Studije južnoslavenskih jezika i južnoslavenske književnosti završila je na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, gdje je 1969. godine i magistrirala nakon postdiplomskih studija i stručnog usavršavanja u Francuskoj. Doktorirala je 1981. godine na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 1964. do 1971. godine bila je asistentica na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Od 1971. do 1976. godine bila je zaposlena, a potom i direktorica Kulturnog centra te glavna i odgovorna urednica *Tribine mladih* u Novom Sadu. Bila je članica uredništva studentskog lista *Indeks*, književnog časopisa *Polja*, edicije Matice srpske *Prva knjiga* i edicije grupe autora *Kairos*. Od 1976. godine je izvanredna, a nakon 1991. godine i redovita profesorica na osječkoj Pedagoškoj akademiji (danas Filozofskom fakultetu). Od 1964. godine objavljuje znanstvene radove iz područja lingvisti-

ke, stilistike i poetike te gramatike i leksikologije. Za svoj rad primila je više nagrada, između ostalih Oktobarsku nagradu grada Novog Sada (1973.), *Goranov vijenac*, za ukupan doprinos pjesničkoj umjetnosti (2008.) i odličje Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića, za izuzetni doprinos u kulturi (2009.).

Slavonsko-baranjsko-srijemski Ogranak Društva hrvatskih književnika, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata Subotica i Općina Tovarnik raspisuju

Natječaj za najbolju neobjavljenju kratku priču nadahnutu djelima Antuna Gustava Matoša ili njegovim životom

prigodom obilježavanja 153. obljetnice rođenja i 112. obljetnice smrti Antuna Gustava Matoša (Tovarnik, 13. VI. 1873.—Zagreb 17. III. 1914.).

Autor/autorica se može natjecati s jednom pričom duljine do 12.000 znakova (uključujući i prorede) napisanom na hrvatskom jeziku.

Priče ne smiju biti do sada objavljene u tisku, na internetu ili u video/audio zapisu.

Priče koje se neće referirati na Antuna Gustava Matoša i njegovo djelo neće se uvrstiti u konkurenciju, kao ni priče koje budu dulje od 12.000 znakova s proredima, što je približna duljina prve objavljene

ne Matoševe priče *Moć savjesti* (objelodanjene 13. kolovoza 1882., u *Viencu* br. 33).

Prijavom na natječaj autori i autorice pristaju na objavljivanje odabranih priča u posebnoj zbirci koja će biti objavljena 2027., i predstavljena u sklopu 11. *Dana Antuna Gustava Matoša*.

Suorganizatori će imenovati povjerenstvo sastavljeno od književnika i/ili književnih kritičara, koje će izabrati tri najbolje priče čiji/e će autori/ice biti nagrađeni prigodnom poveljom i novčanim iznosom:

1. nagrada 500 eura
2. nagrada 300 eura
3. nagrada 200 eura

Proglašenje najboljih priča održat će se u Tovarniku u sklopu manifestacije **10. Dani Antuna Gustava Matoša, u lipnju 2026.**

Priču treba poslati, uz navedeno ime i prezime autora/ice, adresu, e-adresu, broj telefona/mobitela i kratku biografiju duljine do 1000 znakova s proredima, na službeni mail Ogranka DHK: dhksbs@gmail.com do **30. travnja 2026.**

»Godine novog preporoda« za 2026. godinu

Značajni ljudi i događaji

GODINE
NOVOG
PREPORODA

U cilju memoriranja vlastitoga naslijeđa, a na inicijativu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, od 2012. godine provodi se projekt koji za cilj ima podsjećanje na važne ličnosti, ali i značajne događaje koji su obilježili povijest ovdašnjih Hrvata. Povod za sjećanja su jubilarne (25, 50, 75, 100...) obljetnice rođenja i smrti neke osobe ili datuma odigravanja, kada je riječ o zbivanjima. S početka ovaj je projekt nosio naziv *Godina hrvatskih velikana*, a potom je koncept snažnije uobličen te se odvija pod nazivom i sloganom *Godine novog preporoda*.

Osim ZKVH-a, u realizaciji projekta sudjeluju i Hrvatsko nacionalno vijeće i NIU *Hrvatska riječ*, hrvatske udruge te pojedinci iz lokalnih zajednica.

»I ovoga puta godina pred nama donosi iznimno bogato naslijeđe ovdašnjih Hrvata u područjima kulture, društvenoga i vjerskoga života te politike. Podsjetit ćemo javnost na plodove više znamenitih hrvatskih velikana i velikanki koji su rođeni ili su stvarali na području današnje Vojvodine. I ove godine imamo obljetnice vezane za različita mjesta – poput Subotice, Berega, Srijemske Mitrovice ili Sombora gdje s predstavnicima hrvatskih udruga i Katoličke crkve te pojedincima dogovaramo suradnju na programima obilježavanja. Obljetnice će biti obilježene kroz različite vrste programa kao i putem medijskih objava i priloga«, kaže stručna suradnica ZKVH-a **Katarina Čeliković**.

Rajić, Mačković, Merković...

Početkom godine, kroz medijske napise, svetom misom i posjetom grobu, obilježeno je 75 godina od smrti svećenika, književnika i društveno-kulturnog djelatnika **Blaška Rajića** (Subotica, 7. 1. 1878. – 3. 1. 1951.). Također, objavom teksta o njoj, sjetili smo se glumice i operetne pjevačice **Vjere Alliger** (Stara Pazova, 25. 1. 1898. – Zagreb, 3. 1. 1976.) u povodu 50 godina od njezine smrti.

U ožujku se obilježava 175 godina rođenja arhitekta **Titusa Mačkovića** (Subotica, 15. 3. 1851. – 17. 9. 1919.), dok u svibnju slijede tri obljetnice: 125 godina rođenja violinista **Mike Ivoševa Kuzme** (Bereg, 30. 5. 1901. – 6. 10. 1959.); 125 godina rođenja i 100 godina smrti redovnice s. **Leopoldine Čović** (Subotica, 18. 5. 1901. – Zagreb, 11. 10. 1926.) i 100 godina rođenja slamarke

I ove godine Hrvati u Srbiji sjetit će se svojih velikana i velikanki iz različitih područja – od kulture, preko društvenoga i vjerskoga života do politike

Ane Milodanović (Žednik, 18. 5. 1926. – Subotica, 20. 7. 2011.).

Lipanj donosi podsjećanja na pionira avijacije i sportaša **Ivana Sarića** (Subotica, 27. 6. 1876. – 23. 8. 1966.) u povodu 150 godina njegova rođenja; književnika i urednika **Lazara Merkovića** (Subotica, 14. 6. 1926. – 30. 10. 2016.) u povodu 100 godina rođenja te političara i dužnosnika **Stipana Marušića** (Subotica, 29. 6. 1926. – Novi Sad, 22. 2. 1974.), povodom 100. obljetnice rođenja.

Gorjan, Gabrić, Stantić...

Srpanj će biti u znaku književnika i prevoditelja **Zlatka Gorjana** (Srijemska Mitrovica, 15. 7. 1901. – Zagreb, 21. 6. 1976.) u povodu 125 godina rođenja i 50 godina njegove smrti dok se u kolovozu navršava 25 godina od smrti kulturnog djelatnika, publicista i sakupljača baštine **Bele Gabrića** (Subotica, 10. 3. 1921. – 4. 8. 2001.). U rujnu će biti obilježena 150. obljetnica rođenja karmelićanina o. **Gerarda Tome Stantića** (Đurđin, 16. 9. 1876. – Sombor, 24. 6. 1956.) i 125. obljetnica rođenja učitelja i književnika **Ivana Prčića Gospodara** (Subotica, 19. 9. 1901. – 9. 12. 1988.).

Listopad donosi tri obljetnice: 225 godina od rođenja bana **Josipa Jelačića** (Petrovaradin, 16. 10. 1801. – Zagreb, 20. 5. 1859.), 150 godina od rođenja književnika i svećenika **Ivana Petreša** (Kačmar, 21. 10. 1876. – Baja, 14. 6. 1937.) te 75 godina od smrti akademske slikarice **Jelene Čović** (Subotica, 13. 7. 1879. – 12. 10. 1951.).

Godine novog preporoda u prosincu će biti u znaku 25. obljetnice smrti dvojice velikana: kazališnog redatelja i književnika **Petra Šarčevića** (Subotica, 3. 10. 1935. – Zagreb, 12. 12. 2001.) i jezikoslovca, dramaturga i kazališnog kritičara **Josipa Buljovčića** (Subotica, 17. 1. 1932. – 4. 12. 2001.).

Što se tiče povijesnih događaja od značaja za Hrvate u Srbiji, ove godine obilježava se 225 godina od doseljenja Hrvata u jedan dio Banata (Boku, Neuzinu, Klariju i druga mjesta) te 500 godina od Mohačke bitke u kojoj je osmanska vojska predvođena sultanom **Sulejmanom II. Veličanstvenim** porazila hrvatsko-ugarsku vojsku na čelu s kraljem **Ludovikom II. Jagelovićem**.

D. B. P.

Godišnjica smrti Dragana Rokvića obilježena predstavljanjem knjige *Subotica u slici i reči*

Ljubav u sfumatu

Brojni prijatelji svih generacija okupili su se prošloga petka kako bi se omaž knjigom prisjetili trenutaka koji su ih povezivali s Draganom Rokvićem * O Rokvićevim tekstovima i fotografijama Andreja Pejovića Draganov sin Filip zapisao da su nastali prirodno, postavši pritom djelo koje je i intimno i univerzalno * Predstavljanje, umjesto u Gradskoj knjižnici na čijem je čelu bio, održano u dupke punom Inspira Hubu

Ako je 14. siječnja proteklo godinu dana od smrti **Dragana Rokvića**, sjećanja na njega još uvijek su svježija, a uspomena na ono što je za života radio i više negoli živa. U prilog tome govori činjenica da je *Inspira Hub* prošloga petka, samo dva dana nakon godišnjice – »i parter i galerija« – bila dupkom ispunjena njegovim prijateljima i poštovateljima svih generacija. Povod za okupljanje bilo je predstavljanje knjige *Subotica u slici i reči*, čiji je Dragan Rokvić autor tekstova, a **Andrej Pejović** fotografija.

»Uspio nas je i danas, kada ga možda nema, zainteresirati svojim bilješkama u knjizi koja je pred nama, a koja svjedoči da je istinski volio svoj grad i da se toga nije sramio, i to nasuprot oštroj kulturnoj klimi prolongirane sumnjičavosti prema svemu što nije nacionalno. Njegova čežnja za nekim drugim vremenima naše zajednice ne može se tumačiti kao romantizacija naše stalne, besprekidne propasti (...) Njegova posvećenost afirmaciji lokalne tradicije, intelektualnog naslijeđa naše zajednice nije, međutim, ostala u uskim okvirima poštovanja nekakvog

'predačkog' znanja jer je svojim nakladničkim poslovnim idejama izmicao zakonu nostalgичnog gledanja. Sve je to Dragan Rokvić činio na putu poništenja profanog historijskog vremena prije no što je ovladao vremenom vječnosti, prepustivši se na kraju laganom milovanju sna sjećanja s one strane Zaborava i pridruživši se, među ostalim, velikoj ekipi *Subotičkih senki* **Boška Krstića** koja je ovaj grad zadužila i nesebično voljela«, rekao je tom prilikom, prije svega o Draganu, **Branislav Filipović**.

Prisjećajući se svojih čestih i dugih razgovora s Draganom o Subotici, o tome kako ju vide i doživljavaju, formalno moderator, a u biti jedan od govornika, također Rokvićev bliski prijatelj, **Mile Tasić** je o samoj knjizi, zapravo fotografijama u njima, rekao:

»Andrej Pejović je fotografirao Suboticu, ali na svoj način. To su crno-bijele fotografije koje već same po sebi govore o nekom ne tako blistavom prostoru i trenutku. Dakle, fotografije su prilično kritičke, one oslikavaju jedan sfumato i jednu usamljenost; tu i tamo ćete pronaći neku ličnost koja se vrlo usamljeno nalazi na ulici. Pronaći ćete

Suboticu iz uglova iz kojih ju niste vidjeli, ali ono što je karakteristično jest da na svakoj fotografiji – počevši od one na koricama, koja je nastala te večeri kada je Dragan preminuo – postoji 'svjetlo na kraju tunela'. Svaka fotografija govori o tome da je i Dragan vidio to svjetlo».

Govoreći o arhitekturi grada i njegovim znamenitim ličnostima, Draganov prijatelj **Ozren Uzelac** istaknuo je kako se iza njih krije bogata povijest stvaranja i razvoja Subotice, teme o kojima je također često razgovarao s Rokvićem. Navodeći primjere poput »Kocke« ili pak restorana 29. *novembra* na Muškom štrandu na Paliću on je također podsjetio na ne tako davno izgublenu prošlost, prije svega zahvaljujući nama samima.

U okviru predstavljanja knjige *Subotica u slici i reči* ulomke iz nje, Rokvićev tekst, čitao je glumac Drame na srpskom Narodnog kazališta **Srđan Sekulić**. Evo jednoga od njih koji svojom alegorijom prikazuje i današnje stanje stvari u društvu:

»Najbolje bi bilo da ubuduće ne postavljamo nikakve rokove, najbolje bi bilo da ne planiramo ubuduće nikakva svečana otvaranja. Ona će doći, ako će doći. Treba da priznamo jednom za svagda: sve su to samo sporedne manifestacije, jer nije prijatno uvek videti samo jednog čoveka kako se osmehuje i deli nam lekcije. Umesto toga, ajde da prošetaimo«.

Uvod knjige potpisali su oni koji su Dragana najbolje znali i koji su mu bili najbliži: supruga **Slada** i sin **Filip**.

U tekstu *Duh jednog grada* – kojega namjerno ne citiramo (jer knjigu treba posjedovati ili se s njom bar upoznati) – njegova supruga ističe kako je Dragan neizmjereno volio grad u kojem je živio i stvarao, ali se i gubio u njegovim promjenama. Ona je »ovaj zapis« (knjigu) preporučila svima koji vole ovaj grad da ga vole kako ga je Dragan volio, ali i da kroz fotografije i riječi prepoznaju njegovu dušu, a budućim generacijama neka posluži kao svjedočanstvo da razumiju, poštuju i vole Suboticu kroz sjećanje onih koji su je oblikovali.

Filip se, pak, u tekstu *Poslednje svjedočanstvo* osvrnuo na Rokvićevu fascinaciju Pejovićevim slikama, jer je u njima nalazio inspiraciju za svoje priče, kako one iz vremena prošlih i današnjice ali i one »tek naslućene«. Stoga je, kako je zapisao, ovaj spoj fotografije i teksta nastao prirodno i bez mnogo riječi, postavši »svojevrsna alkemija« djela koje je i intimno i univerzalno. Kroz upit što znači biti suvremenik svijeta Dragana Rokvića sin je o ocu rekao kako je odgovor da to znači biti »jednostavan na najs sofisticiraniji način«.

Mного je toga još rečeno tijekom predstavljanja *Subotice u slici i reči* prošloga petka; i o Draganovoj ljubavi prema knjizi i pisanju, i o njegovoj ulozi i razvoju Gradske knjižnice, na čijem je čelu bio trinaest godina; i *Nolitu* i *YU festu* koje je vodio, ali i o onome što je za života napisao, ali ne i objavio (iako je imao namjeru). Od svega toga, kako je i Tasić napomenuo, najvrednija je *Novija istorija Subotice*, rukopis koji seže od početka devedesetih godina prošloga stoljeća do sredine druge dekade XXI. vijeka, kao svojevrsni nastavak povijesti ovoga grada o kojoj su prije njega pisali **István Iványi** i **Lazar Merković** u svojim kronikama.

»To je djelo na nekih 700-800 stranica i nadamo se da će se naći sve ono što se treba naći da bi jedna knjiga vidjela svjetlo dana. Da upoznamo svoj grad, a prije svega njegove građane, i one koji su nekada u njemu živjeli i oni koji sada žive; sve koji su u njemu ostavili svoj trag«, rekao je Tasić.

I još nešto: zaista je nevjerojatno da ni godinu dana nakon smrti vrata Gradske knjižnice čak niti za ime Dragana Rokvića nisu otvorena. I ne samo da su vrata Čitaonice zatvorena, nego su – s časnim izuzecima – i vrata alternativnog prostora u vidu *Inspire Huba* nepremostiva prepreka za većinu njezinih djelatnika, među kojima nije mali broj onih kojima je Dragan na različite načine pomogao, kao i za rukovodstvo ove ustanove i Grada da ih otvore. Ali, i to je Subotica u kojoj je živio i o kojoj je pisao.

Zlatko Romić

Dani biskupa Ivana Antunovića – XXXIV. Razgovor

O papi Lavu XIV.

Katoličko društvo *Ivan Antunović* priredilo je u četvrtak, 15. siječnja, u Pastoralnom centru *Augustinianum* u Subotici, XXXIV. *Razgovor* u okviru *Dana biskupa Ivana Antunovića* koje organizira spomenuto Društvo u povodu obljetnice biskupove smrti (ove godine 138.).

Tema *Razgovora* bio je papa **Lav XIV.**, a o tome što novi pontifikat donosi Crkvi i svijetu, papinim prvim potezima, njegovim stavovima prema aktualnim društvenim i političkim pitanjima, o tome kako ga doživljavaju vjernici, političari i mediji i dr. govorio je predsjednik KD-a i župnik župe Presvetog Trojstva u Somboru preč. **Josip Štefković.**

Papa Lav XIV., krsnog imena **Robert Francis Prevost**, rođen je na blagdan Uzvišenja Svetog Križa, 14. rujna 1955. godine, u Chicagu. Prvi je papa rođen u Sjedinjenim Američkim Državama i Sjevernoj Americi te 267. poglavar Katoličke crkve. Osim američkog, ima i peruansko državljanstvo, prvi je papa iz Reda svetog Augustina i drugi iz Amerike nakon svog prethodnika pape **Franje.** Slijedeći mišljenje Instituta za hrvatski jezik, Hrvatska biskupska konferencija odredila je da se na hrvatskom jeziku koristi ime Lav umjesto Leon, jer se oblik »Lav« koristi još od 16. stoljeća, a radi se o ustaljenoj praksi prevoditi imena papa u skladu s hrvatskom tradicijom.

U uvodu predavanja preč. Štefković je istaknuo kako katolici priznaju papu kao Petrova nasljednika, slušaju njegov nauk, poštuju njegovu službu i mole za njega, ne idolizirajući ga, ali ga ni ne relativizirajući. Naglašena je važnost poznavanja pape i razumijevanja smjera u kojem vodi Crkvu.

Jedna od prvih poruka pape Lava XIV. ticala se potrebe hitnih i konkretnih klimatskih akcija.

»Pozivao je države čiji su predstavnici sudjelovali na UN-ovoj konferenciji o klimi u Belemu u Brazilu da reagiraju na globalno zatopljenje, da poduzmu 'konkretne akcije' kako bi zaustavile klimatske promjene koje prijete planetu, rekavši im da ljudi ne uspijevaju odgovoriti na globalno zatopljenje i da Božja stvorenja 'vape u poplavama, sušama, olujama i neumoljivoj vrućini'«, naveo je predavač, a što se tiče papinih kritika politike i ratova rekao:

»U svojoj do sada najizrazitijoj političkoj poruci upućenoj diplomatskom zboru u Vatikanu oštro je osudio 'diplomaciju zasnovanu na sili' i eskalaciju ratova, posebno kritizirajući upotrebu vojne sile u različitim sukobima, uključujući situaciju u Ukrajini. Takve izjave izazivaju značajnu pozornost jer papa, posebno kao Amerikanac, javnu kritiku upućuje i prema političkim potezima SAD-a i drugih velikih sila što politički komentatori tumače kao pomak prema snažnijem moralnom angažmanu na međunarodnoj sceni«.

Na završetku 2025. papa je, kako je naveo preč. Josip Štefković, zaključio Svetu Godinu pozivom na pravednost osudom konzumerizma te pozvao na gostoljubivost prema stranim i marginaliziranim skupinama. Objavljena je i njegova poruka povodom 59. svjetskog dana mira, naslovljena »Mir svima vama. Prema razoružanom i razoružavajućem miru«. Papa snažno osuđuje utrku u naoružanju koja traje u svijetu, pri čemu su vojni troškovi u 2024. porasli za 9,4 % u odnosu na prethodnu godinu. Također, poziva vjernike da paze na instrumentalizaciju religije kojom blagoslivljaju nacionalizam, rat i oružane sukobe: »To je svetogrđe koje zasjenjuje Božje ime«.

Na kraju predavanja zaključeno je kako se u izboru pape Lava XIV. u ovom povijesnom trenutku može prepoznati Božja providnost te da katolici s vjerom i mirom mogu ispovjediti uvjerenje da Duh Sveti vodi Crkvu i da joj je u ovom papi darovan pastir koji odgovara izazovima našega vremena.

I. Petrekanić Sič

Dan škole i proštenje sjemenišne kapele *Paulinum*

Dan škole i proštenje sjemenišne kapele *Paulinum* bit će održani u subotu, 24. siječnja.

Svečana dvojezična biskupska misa započet će u 11 sati u sjemenišnoj kapele, a predvodit će je subotički biskup mons. **Franjo Fazekas** s odgojiteljima *Paulinuma*.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Božja riječ

Mijenjamo se i naviještamo

Mi nismo njezini pasivni slušači, ona postaje naš život kada joj jednom dopustimo da dotakne naše srce. Ako se s njom susrećemo, a ostajemo isti, ne osjetimo u sebi nikakav poriv za promjenu, znači da smo joj pristupili kao svakoj drugoj riječi, te joj nismo dozvolili da dopre u dubinu našeg bića. Jer se Božja riječ ne prima ušima, nego srcem. To je jedini način da u nama postigne plod radi kojeg nam je poslana. Kada joj jednom otvorimo srce, ona nama otvara oči i uši za potrebe bližnjeg, za Božju volju i za sve ono što na sebi trebamo prepoznati kao nešto što treba mijenjati i poboljšavati.

U Božjoj se riječi krije sam Bog. Ona nam njega otkriva i donosi ga među nas. Zato je ta riječ tako snažna i odjekuje u našim srcima odjekom ljubavi i obraćenja. Zbog toga je i aktualna kroz stoljeća, te istovremeno govori svakome ono što Bog želi poručiti. Njena je poruka uvijek nova, ali nas uvijek vraća na isti put, ona koji vodi k Bogu.

Bog nas ne poziva da budemo samo slušatelji njegove riječi, nego i promicatelji, navjestitelji. A ona se ne naviješta samo usmenim prenošenjem, jer to nije ljudska riječ koja čuva od zaborava događaje i ljude. Ona je Božja riječ koja treba djelovati u ljudima, treba ih oduševiti za Krista i usmjeriti k vječnosti. Zato se ta riječ naviješta prvenstveno načinom života. Njezini smo svjedoci i promicatelji ako je živimo u svakom trenutku i na svakom mjestu. Tada ne da smo joj dopustili da nas zahvati i promijeni, nego smo je proširili i na sve ljude oko nas. Tako smo postali i Božji suradnici, a to on od nas i očekuje, da se po našem životu vidi da smo prihvatili njegovu riječ, shvatili njezinu veličinu, te da želimo da i drugi dođu do te spoznaje.

Ovu nedjelju Crkva obilježava kao Nedjelju Božje riječi. Božja riječ nije jednom zapisana, pa je mi sada čitamo i sjećamo se nečega. Ona nam uvijek iznova govori i mi po njoj prilazimo bliže k Bogu.

Božja riječ nas mijenja

Bog se čovjeku objavljivao svojom riječju. Govorio je i tako je čovjek znao kakav je i što od ljudi očekuje kako bi s njime bili u zajedništvu. No Božja riječ je djelotvorna, ona nije samo tek izgovorena i nestat će. Bog njome stvara ovaj svijet, što kaže, to bude. Po toj riječi sve je stvoreno i sve postoji. Njegova Riječ se utjelovljuje, Krist dolazi među ljude, kako bi nam Boga učinio još bližim, kako bi nam riječima i djelima pokazao tko je Otac na nebesima, koji stvara snagom svoje riječi, ali koji ipak nije neki daleki Bog, nego Otac koji nas ljubi i brine se za nas.

Bog nam po svojoj riječi prilazi, otkriva se, objavljuje se. Njegova je riječ moćna, on po njoj djeluje. A mi primamo tu riječ, ali ne samo ušima, nego i srcem. Kada se jednom s njom susretnemo, ona na nas djeluje, postaje nam vodilja do Onoga koji je izgovora. Susret s njom nužno nas mijenja, kao što kaže prorok Izaija: »Tako se riječ koja iz mojih usta izlazi ne vraća k meni bez ploda, nego čini ono što sam htio i obistinjuje ono zbog čega je poslah« (Iz 55,11). A poslana nam je da učini od nas Kristove sljedbenike, da budemo onakvi kakav nam je Isus dao uzor. Čovjek zaboravlja, sjećanja mu lako blijede, zato nas Božja riječ stalno iznova podsjeća kako to živi onaj koji pripada Bogu. Ako joj dopustimo da dotakne naše srce, tada se mijenjamo tako da je sami tražimo, da je želimo čuti, proučiti, kako bismo što bolje živjeli po njoj.

Hrvati u Čelarevu

Mir kalvarije i novi život župnog doma

Čelarevo je drugo po veličini naselje u Općini Bačka Palanka, nakon samog općinskog središta, s 4.128 stanovnika i snažnom industrijom, koja se razvijala i traje u obliku koji čini identitet ovog mjesta više od 130 godina

Premda prvi podaci o katoličkoj župi u Čibu (Tscheb) potječu iz 1493., povijesna tama prekriva stoljeća nakon toga, sve do kolonizacije Nijemaca. Oni se u ovom selu naseljavaju kao radna snaga na imanju vlastelina **Leopolda Márffyja**. Već 1802. godine utemeljena je katolička župa, do tada filijala župe sv. Martina u Gajdobri. Za današnje razumijevanje neobična je bila odluka vlastelina da ispočetka ne dopusti gradnju crkve na svojem posjedu, pa je to narod činio sam, postupno i skromno, na mjestu današnjega središnjeg parka, dok grof nije djelomično promijenio stav. Sadašnji oblik, s tornjem visine 38 metara, crkva dobija 1822. godine, kada je i blagoslovljena i posvećena Uznesenju Blažene Djevice Marije. Patroni ove crkve bili su grof Márffy i njegovi nasljednici: **Josef Polimberger**, **Nicolaus Bezeredy** s nasljednicima, te za tadašnje i sadašnje prilike posebno značajan **Lazar Dunderski**, industrijalac i zemljoposjednik, vlasnik dvorca i imanja u Čelarevu i njegovi nasljednici. Posljednji od njih bio je **Gedeon**, u vrijeme kada je, nacionalizacijom njihove imovine, financijski ova obitelj

uništena. Stabilno napredovanje života ove župe prekinuto je 1944. godine, kada je njemačko stanovništvo u najvećoj mjeri izgnano, da bi se nakon rata župom počelo upravljati iz Bačke Palanke, što je ostala i današnja praksa.

Demografski lomovi

Od dosadašnjih dvadeset župnika i administratora, jedan je »domaći« klerik, **Ivan Kisegi** – prvi Hrvat u Subotičkoj biskupiji koji je zaređen za trajnog đakona (2001. godine). Rođen je u Starim Jankovcima kod Vinkovaca 1955. godine, a Elektrotehnički fakultet završio je u Novom Sadu. Zaposlio se u čelarevskom A. D. *Podunavlje* na održavanju elektrosustava, te ondje živio s obitelji. Kasnije je završio i Teološko-katehetski institut Subotičke biskupije. Od 2005. godine živi u Istri, u Novigradu, gdje je donedavno bio vjeroučitelj, a i dalje pastoralno djeluje u župama Novigrad i Dajla. Nakon ređenja bio je pastoralni suradnik župe Bačka Palanka u vremenu kada ona nije imala župnika.

»Moja dužnost bila je da osiguram svećenike, da vjernici imaju misu svake nedjelje. Vjeronauk se tada tek uvodio i predavao sam ga u Bačkoj Palanki. U Čelarevu sam držao službu riječi svake nedjelje, na kojoj je bilo do 15 vjernika«, kaže on.

U shematizmima Kalačko-bačke nadbiskupije nema traga o tome da su katolički vjernici u Čelarevu imali propovijed i vjersku pouku na drugim jezicima osim na njemačkom, premda je izvjesno da je u selu živio veći broj Mađara. Za vrijeme velikih demografskih (i katoličkih) lomova, **Lazar Ivan Krmpotić** navodi da je »u proljeće 1946. župa ostala sa oko 400 vjernika mađarske i hrvatske nacionalnosti koji su i ranije bili na velikom imanju kao najamni radnici, te nešto vjernika njemačke nacionalnosti«. Hrvatski jezik postupno je uveden u uporabu u desetljećima nakon II. svjetskog rata kada su perjanice čelarevske industrije, pivovara i tekstilni kombinat, privlačile u ovo selo, između ostalih, i veći broj obitelji Hrvata. U prvom poslijeratnom popisu 1948. bilo ih je 95, i to je bio najveći broj izjašnjenih Hrvata u ovom selu. Prof. **Mario Bara** navodi da je to stanovništvo naseljeno saveznom kolonizacijom iz zapadne Bosne, no Ivan Kisegi »s terena« dodaje da su neke obitelji Hrvata došle iz Bosanskog Petrovca. U svim ostalim popisima, do posljednjeg, u selu je bilo do 2% Hrvata, dok ih je 2022. bilo 43, nešto više od 1% stanovnika ovog sela. Četvrti su po brojnosti od naroda u ovom selu, nakon Srba, Slovaka i Mađara. Posljednji podaci o brojnosti katolika u selu su iz 1969., službeno ponovljeni i 2009., kada je bilo 250 katolika. Kao jezici propovijedanja za 1974. navode se hrvatski i mađarski, a 2009. mađarski, hrvatski i njemački. Sadašnji župnik **František Gašparovsky** misi jedanput mjesečno na hrvatskom jeziku, a aktivnih vjernika je jednoznamenasti broj.

Hrvatska prezimena na nadgrobnicima

Popis grobova s nadgrobnicima na kojima su imena osoba hrvatskoga podrijetla na groblju u Čelarevu potvrđuje njihovu malu brojnost i veliku raznolikost. U dijelu katoličkog groblja novoga vremena (odvojeno stazom od »njemačkoga« groblja) daleko ih je manje od broja nadgrobnika koji su raspoređeni difuzno unutar pravoslavnog dijela groblja. Hrvatska prezimena su: Antolović, Betlehem, Gaćinović, Cindrić (dvije grobnice), Grah, Jurić, Krajčić, Krajina, Liko, Lukač, Marijanov, Mandić, Mihaljik, Nikolaš, Puhara, Protuđer, Rogić, Rosa, Rukavina (tri grobnice), Vinko (tri grobnice), Vrgoč (dvije grobnice), Vlašić (dvije grobnice), Valentić i Župan (tri grobnice). Vrlo značajan hrvatski pečat groblju daju suvremeno izvedene slike križnoga puta, postavljene na postajama čelarevske kalvarije, smještene također unutar groblja. To je učinjeno u vrijeme župnikovanja Lazara Ivana Krmpotića, koncem 1980-ih godina.

Primjer novoga života stare čelarevske graditeljske baštine, koji po značaju izlazi van lokalnih okvira, novi je život udahnut župnom domu, koji se nalazi pokraj same crkve. Kako za ovom prostranom kućom već više deset-

ljeća nema pastoralne potrebe, Subotička biskupija ju je u veljači 2025. godine prodala Udruzi građana *Pastir* iz Bačke Palanke, koja je odmah započela opsežne radove konzervacije ovog zdanja, a u dijelovima kuće koji su obnovljeni već je zaživio kulturni život. **Branislava Grubor**, ambiciozna predsjednica ove udruge, »zagrijana« za ovu kuću nabijaču izrađenu 1817. u starobaroknom stilu, kaže kako je za sada ona osigurana od štetnog djelovanja vremenskih neprilika, a prvi festival *Plavi hodnik, crna kuhinja*, posvećen evoluciji ljudskog rada, već je u njoj držan u listopadu 2025. Čini se da je drugi život »čebške kurije« dobar primjer kako se objekti Katoličke crkve u Vojvodini u »pasivnim župama« u kojima su nekada većinom živjeli njemački vjernici mogu trajno očuvati od propadanja i svrsishodno poslužiti zajednici. S druge strane, od ambiciozno zamišljenog djelovanja Društva srpsko-hrvatskog prijateljstva, osnovanog u Čelarevu 2003., nije ostalo ni traga.

Marko Tucakov

Hrvatska riječ, broj 51, 23. siječnja 2004.

Postizborna rašomonijada

Nije ni čudo što ponovno dolazi do toga da se prijete novinarima. I to novinarima «Hrvatske riječi» samo zato što objavljuju i uređuju novine na materinskom jeziku u sredini koja je mješovita, točnije bogata u svojim različitostima. U kojoj je Koalicija za toleranciju dobila najviše glasova. I zato na kraju želim vjerovati da je SCG s njenim građanima ušla u 2004. godinu i po julijanskom i po gregorijanskom kalendaru, a ne da se vraća u devedesete.

N. Š.

Kad latentno postane manifestno...

Jednostavno, ono što je bilo latentno sada postaje manifestno. I to je činjenica s kojom se moramo suočiti, a taj prijelaz iz latentnog u manifestno izgleda da je direktna posljedica pobjede desnice na posljednjim izborima. I to je, eto, svim desničarima i nacionalistima dalo znak da mogu dići glavu i baviti se «svojim poslom».

Ono što je u svemu ovome značajno jest izostanak najprije upozorenja, a onda i reakcije demokratske javnosti. Uoči izbora ta demokratska javnost gotovo da se i nije čula, nije se niti oglasila. A onda i kada se oglašavala mediji nisu nalazili za shodno da to puste na stranice svojih novina i na svoje ekrane. Dakle, to što smo imali takav ishod izbora treba razumjeti i kao posljedicu šutnje demokratske javnosti, kaže Srećko Mihajlović, sociolog i direktor Instituta za proučavanje alternativa.

Zainteresiranost za incidente

Predstavnici OESS-a, *Hermann Olscha*, šef promatračke misije ove organizacije u Vukovaru i *Lubomir Batory*, član toga vukovarskog tima, posjetili su redakciju «Hrvatske riječi» kako bi se informirali o incidentima koji su se proteklih dana događali u Subotici, i posebno o prijetnjama upućenim uredništvu našega tjednika. Oni su tijekom jednosatnog boravka u redakciji HR razgovarali s direktorom *Zvonimirom Perušićem*, koji ih je upoznao s kronologijom spomenutih događanja.

Predstavnik OESS-a je u svezi s tim interesiralo što su vlasti poduzele nakon prijetnji upućenih uposlenicima u «Hrvatskoj riječi», kakva je opća atmosfera u gradu i državi uopće, kao i činjenice o položaju hrvatske zajednice Srbiji i Crnoj Gori.

Tragična orijentacija protiv reformi

»Izborni rezultati za pažljive promatrače srbijanske političke scene nisu iznenađenje. Mislim da to nije vezano samo za politiku Radikalne stranke, već za taj kulturni obrazac na kome se radilo svih ovih dvadeset godina i koji je sada postao legitiman, dominantan obrazac u društvu. Subotički događaji nisu usamljeni incident, već trend koji je u porastu posljednjih mjeseci. Nacionalizam ovdje nikada nije ni prestajao, samo je dobivao nove forme«, kaže u intervjuu *Sonja Biserko*, predsjednica Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji.

V. L.

Katoličko društvo
„Ivan Antunović“

Hrvatski kulturni centar
„Bunjevačko kolo“

PRIREĐUJU

16. PRELO SIĆANJA

15. II. 2026.

Okupljanje u središtu grada Subotice, kod spomenika Presvetoga Trojstva, u **17.30 sati**.

Sveta misa u franjevačkoj crkvi, u **18 sati**.

Nakon svete mise odlazak u dvoranu HKC-a „Bunjevačko kolo“ i svečani početak u **19.30 sati**.

Jedini uvjet nazočnosti jest odijevanje **SVEČANE BUNJEVAČKE NOŠNJE** (zimske).

Lektira nije bauk

Leteći glasovir u stripu

Da lektira nije bauk znaju mnogi učenici, ali odnedavno to zasigurno znaju i učenici 1/4 razreda OŠ *Matko Vuković* iz Subotice. Oni su, pod vodstvom svoje odlične učiteljice **Sonje Konkolj** na vrlo kreativan način obradili priču **Željke Horvat-Vukelja** *Leteći glasovir*.

JEDNE LJETNJE NOĆI GLASOVIK POLETI KROZ OTVORENI PROZOR I OPLAZI TRAJATI NOVI DOM.

na računalu i uz pomoć umjetne inteligencije koja im je ponudila prikladne slike, ilustracije, u aplikaciji Book Creator izradili odličan strip koji i vi možete pročitati na poveznici <https://read.bookcreator.com/s6dOS-pb8G8StggcdHEPbEXeFKZv2/R34OXOStSimo9HCXn0EY4w/fVtcLfK1SNKIBKhU4H2VKg>

Nitko sretniji od njih – učenika, koji su uživali u predivoj priči, novim saznanjima i aplikaciji te stvaranju vlastitog djela; učiteljice, koja je uživala prenoseći znanje i usmjeravajući učenike u novom zadatku; roditelja, koji će uživati tijekom školovanja jer sigurno neće imati problema s čitanjem lektire; ali i knjižničarke, koja s uživanjem očekuje mališane u knjižnici da, osim lektire, posude i neku drugu knjigu za čitanje.

I tko onda može reći da čitanje nije korisno i dobro za nas!

B. I.

Za ovih trinaest prvašića koji su u rujnu prošle godine krenuli u školu na hrvatskom jeziku, ovo je prva lektira u životu. A kako je prvi dojam veoma važan, sigurno možemo reći da riječ lektira ovim mališanima nikada neće imati negativno značenje.

Učiteljica Sonja Konkolj osmislila je da učenicima lektiru predstavi kroz strip. O stripu su već ponešto znali, a sada su se s njim još bolje upoznali. Tako su nakon pročitane lektire, predivne priče *Leteći glasovir*, podijelili priču u 12 dijelova, osmislili dijaloge koje su sami otipkali

Zagrljaj liječi

Jeste li obilježili Svjetski dan zagrljaja?

Nakon prosinca i svih blagdana, koji su uvijek u znaku zajedništva, ljubavi i radosti, siječanjski ponekad može činiti dug i pomalo tmuran. Tako je razmišljao i američki svećenik **Kevin Zaborney** koji je, upravo zbog tog nedostatka bliskosti i zagrljaja, 1982. godine odlučio razveseliti ljude te je 21. siječnja proglasio Međunarodnim danom zagrljaja.

Ideju su ubrzo prihvatili i psiholozi te je Dan zagrljaja prvi put službeno obilježen 1986. godine u američkoj saveznoj državi Michigan. Danas se ovaj pomalo neobičan, ali vrlo simpatičan dan proširio po cijelom svijetu i slavi se s puno osmijeha.

Zašto?

Oooo, razloga je mnogo!

Zagrljaj je prekrasan dar – jedna veličina odgovara svima.

Zagrljaj je kao bumerang – odmah ga dobijete natrag.

Zagrljaj je ponekad sve što nam treba.

Lijepo je biti zagrljen, a još je ljepše zagrliti.

Jeste li i vi obilježili ovaj poseban datum proteklog tjedna?

Grljenje ima mnogo pozitivnih učinaka na zdravlje. Smanjuje stres, tjeskobu i strah, a pojačava osjećaj sreće, opuštenosti i harmonije. Dobar je i za imunitet. Kažu kako su četiri zagrljaja potrebna za preživljavanje, pet do šest zagrljaja dnevno život može učiniti dužim i ljepšim, osam je dovoljno čovjeku da bi se održao, a dvanaest zagrljaja na dan da bi napredovao.

Zagrljaje vole i životinje. A uz sve to – ne debljaju, besplatni su i nikad se ne mogu potrošiti. Grlimo se kada smo sretni, ali i kada smo tužni. Zagrljaj je znak privrženosti, zaštite, utjehe i ljubavi.

Postoje različite vrste zagrljaja – prijateljski, roditeljski, ljubavni – ali i poze: medvjedi zagrljaj, »slovo A« zagrljaj, zagrljaj s tapkanjem po leđima, jednoruki zagrljaj, besprisi zagrljaj, zagrljaj »Oko srca« i mnogi drugi.

Važno je samo jedno – ne zaboravite koliko je zagrljaj važan i dijelite ga često, baš kao što ga rado i primete.

B. I.

Jeste li znali?

Rekordni broj zagrljaja u jednom danu iznosi čak 7.777. Toliko je zagrljaja jedan stanovnik Las Vegasa uspio podijeliti u samo 24 sata! Taj je podvig upisan u *Guinnessovu knjigu rekorda*. U istoj je knjizi zabilježen i najduži zagrljaj koji je trajao 40 sati, 43 minute i 47 sekundi, a ostvario ga je jedan par iz Danske.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potrebna konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici.
Kontakt telefon: 061/6767041.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članka 14., stavak, 8. i članka 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 94/24) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ

Dana 16. 1. 2026. donijeto je rješenje pod brojem 005049725-2025-09693-004-081-380-001, kojim se utvrđuje da nije potrebna procjena utjecaja na okoliš projekta: »Bunar B-3/III na Vodozahvatu II«, na katastarskim parcelama br. 14602/2, 14603/2 i 14604/2 K. O. Novi grad, Subotica, nositelja projekta JKP *Vodovod i kanalizacija* Subotica, Trg Lazara Nešića br. 9/a, 24000 Subotica.

Razlog za donošenje ove odluke je što je postupak procjene utjecaja na okoliš preventivna mjera zaštite okoliša kao i da se predmetni projekt planira u cilju unaprjeđenja i poboljšanja infrastrukture, koja sadrži razrađene mjere i uvjete zaštite za izvođenje objekata.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 27. 01. 2026.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorkom u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Putovanja se vole, putovanja se žive

Tri lica jedne zemlje

Pitam se postoje li ljudi koji ne bi željeli putovati po cijelom svijetu, vidjeti sve destinacije, upoznati sve kulture, plemena, susresti sve vrste životinja, putovati svim prijevoznim sredstvima, obići cijeli planet. Odmah se potom nameće pitanje kako je to moguće? Onda se pitam postoji li neki izazov na koji bih ja mogla odgovoriti s »ne«. Naravno, isključujući bilo kakvo loše iskustvo. Postoje stvari koje me ne privlače. Na primjer, tu je nogomet. Ne volim gledati nogomet, ali da mi netko ponudi da putujem po svijetu i idem na razne nogometne utakmice, pristala bih bez razmišljanja. Putovanja se vole. Putovanja se žive.

Postoje destinacije koje osvajaju na prvi pogled i one koje se polako uvlače pod kožu. Meksiko pripada ovoj drugoj skupini. To nije zemlja koju je dovoljno obići, fotografirati i prekriti na popisu želja, to je mjesto koje se mora doživjeti svim osjetilima. Mirisima, bojama, zvukovima i ritmom svakodnevice koji je istodobno kaotičan i smirujući.

Prvi dojam o Meksiku često je bučan. Gradovi su veliki, ulice žive, glazba dopire iz svakog kuta. No već nakon nekoliko dana postaje jasno da ispod te vanjske slojevitosti postoji duboka, gotovo meditativna smirenost. Ona se osjeća u dugim razgovorima, u sporom objedovanju, u ritualima koji su dio svakodnevnog života i u osjećaju da vrijeme ovdje ima drugačiji tok.

Urbana prošlost

Ciudad de México savršen je uvod u tu priču. Jedan od najvećih gradova na svijetu iznenađuje količinom zelenila, muzeja i kvartova u kojima se živi, a ne samo prolazi. Roma, Condesa ili Coyoacán nude sasvim drugačiju sliku metropole, onu u kojoj se pije kava satima, šeta parkovima i razgovara bez žurbe. Ovdje prošlost nije zatvorena u muzeje, nego je dio urbanog tkiva, vidljiva na svakom koraku.

Južnije, u Oaxaci, Meksiko pokazuje svoje možda najautentičnije lice. To je regija snažnog identiteta, ponosna

na svoje autohtone korijene, zanate i gastronomiju. Tržnice nisu turistička atrakcija, već mjesto susreta, a kuhinja je odraz povijesti i strpljenja. Mole, složeni umak koji se priprema satima, savršena je metafora ove zemlje, ništa nije jednostavno, ali je duboko smisljeno.

Još jedno lice Meksika otkriva se na poluotoku Yucatán, ali daleko od najpoznatijih resorta. Gradovi poput Valladolida ili Meride nude mirniji, svakodnevni pogled na regiju u kojoj su majanski korijeni i dalje snažno prisutni. Ovdje se dani provode u hladu kolonijalnih ulica, u razgovorima na tržnicama i kupanju u cenotama, prirodnim vapnenačkim bazenima skrivenima u džungli. To je iskustvo koje spaja prirodu, povijest i tišinu, daleko od masovnog turizma.

U ritmu valova

Na pacifičkoj obali, u mjestima poput Puerto Escondida, Zipolitea ili Mazuntea, Meksiko se dodatno usporava. Ovdje nema velikih hotelskih lanaca ni strogo isplaniranih redoslijeda. Život se odvija prema ritmu valova, a dani prolaze između jutarnje kave, dugih šetnji uz more i zalazaka sunca koji se ne fotografiraju, nego pamte. Ta jednostavnost, gotovo nenametljiva, često ostavlja najdublji trag.

Jedan od skrivenih aduta Meksika jest način na koji prošlost živi u sadašnjosti. Majanski i astečki tragovi nisu samo arheološka nalazišta, već dio jezika, običaja i svakodnevnih navika. Ta neprekinuta veza daje zemlji dubinu koja se osjeti, čak i kada se ne može točno objasniti riječima.

Meksiko danas privlači putnike željne stvarnih iskustava, one koji traže više od lijepih fotografija. U vremenu kada putujemo češće, ali pliće, ova zemlja podsjeća da pravo putovanje traži vrijeme, otvorenost i spremnost na usporavanje. Jer Meksiko se ne obilazi, on se doživi. I upravo u tome leži njegova najveća vrijednost.

Gorana Koporan

Pobjede protiv Gruzije i Nizozemske

Odličan start

Muška rukometna reprezentacija Hrvatske, aktualni viceprvak svijeta, započela je Europsko prvenstvo u Danskoj, Švedskoj i Norveškoj dvama pobjedama i napravila veliki posao prema plasmanu u drugi krug natjecanja. I sada se lakše diše...

potpuno slomila svaki otpor više nego solidnih Nizozemaca. Uvjerljiva pobjeda od 35:29 donijela je mir i samopuzdanje, i najvjerojatniji sigurni plasman u drugi krug Europskog prvenstva. Važno je istaknuti kako su proradili oni kod kojih se to i najviše očekuje: kapetan **Ivan Martinović** s devet izuzetno važnih pogodaka, **Luka Cindrić** kao lider momčadi tijekom cijeloga susreta i vratar **Dominik Kuzmanović** s nekoliko iznimno značajnih obrana pomoću kojih se napravila potrebna razlika u finalnom dijelu duela protiv Nizozemske.

Drugi krug

Prema propozicijama, na ovom Europskom prvenstvu drugi krug će izboriti po dvije momčadi iz svake kvalifikacijske skupine. S obzirom na trenutak pisanja ovoga teksta i tiskarske rokove, još uvijek nisu poznati svi sudionici drugog kruga. Ali je izvjesno kako će se Hrvatska natjecati u skupini II skupa s ostalim kvalificiranim reprezentacijama iz skupina D, E i F. Prema viđenom u prva dva kola, za očekivati je kako će rivali za plasman u polufinale biti Slovenija i Farski Otoci ili Švicarska (skupina D), te Island i Mađarska (skupina F). Prve dvije momčadi iz skupine I i skupine II izborit će plasman u polufinale.

D. P.

Foto: HINA/Jozo Cabraja

Dvije pobjede

Susret protiv papirnatoj outsidera momčadi Gruzije počeo je poput najstrašnijeg horora, a većim dijelom prvoga proluvremena outsideri su imali kontinuirano vodstvo. U jednom jezivom trenutku ono je iznosilo i nevjerojatnih šest pogodaka (12:6), ali onda se momčad izbornika **Dagura Sigurdssona** trgnula i započela konačno igrati svoju igru. Na koncu je izborna pobjeda od tri pogotka razlike (32:29), ali uz veliku dozu straha pred drugi susret u skupini E protiv uvijek neugodne Nizozemske, protiv koje nije ubilježena pobjeda u četiri posljednja susreta (tri remija i poraz). U susret koji je mnogo toga odlučivao oko budućnosti obje momčadi, i Hrvatska i Nizozemska ušle su gotovo jednako i izjednačenom igrom držale neodlučni rezultat sve do posljednje četvrtine susreta. A onda je Hrvatska zaigrala dostojno svoje velike svjetske reputacije i

KOŠARKA

Neočekivani poraz *Spartak OS*

Iako su u glavni grad Austrije otputovali kao favoriti za nove bodove u ABA ligi, košarkaši *Spartak Office Shoe*-sa vratili su se u Suboticu neočekivano poraženi nakon

Photo: BC Vienna

produžetaka u susretu s *Vienom* (114:118). Veliki je to kiks u borbi za četvrtu poziciju koja vodi u doigravanje za naslov prvaka, a sljedeći susret Subotičani će igrati tek 31. siječnja na domaćem terenu protiv *Budućnosti*.

TENIS

Australian Open

Na prvom Grand Slam turniru nove tenis sezone boje hrvatskog tenisa brane **Marin Čilić** i **Dino Prižmić** (prošao u glavni ždrijeb kao sretni gubitnik iz kvalifikacija) u muškoj singl konkurenciji, te **Mate Pavić** (igra s **Arevalom**) i **Nikola Mektić (Krajicek)** u igri parova. U ženskom singlu igraju **Donna Vekić**, **Petra Marčinko** i **Antonia Ružić**.

NOGOMET

Nastavak 1. HNL

Ovoga vikenda, nakon kraće zimske stanke, 19. prvenstvenim kolom nastavlja se natjecanje u 1. HNL. Prvi na travnjak izlaze momčadi *Varaždina* i *Gorice* (petak), u subotu igraju *Lokomotiva – Vukovar*, te *Rijeka – Slaven*. U nedjelju kolo zatvaraju *Hajduk – Istra* i *Osijek – Dinamo*.

Tablica: *Dinamo* 38, *Hajduk* 37, *Istra* 26 (-1), *Slaven* 26, *Rijeka* 24 (-1), *Varaždin* 23, *Gorica* 19, *Lokomotiva* 19, *Vukovar* 15, *Osijek* 14.

POGLED S TRIBINA

Znak pitanja

Naslov ovog »pogleda« izravno je povezan sa susretom koji je hrvatska vaterpolo reprezentacija odigrala u srijedu protiv izravnog rivala za plasman u polufinale Europskog prvenstva u Beogradu. S obzirom na tiskarske rokove (slično kao i s tekstom o rukometu), nismo u prilici znati kako je završio taj duel i jesu li izabranici trenera **Ivice Tucka** uspjeli osvojiti drugo mjesto u skupini F, mjesto koje donosi plasman među četiri najbolje momčadi vaterpolskog starog kontinenta. Znak pitanja je i forma koju su do tog susreta u Beogradu pokazale *barakud*, jer mnogo toga i nije baš štilalo kako dolikuje jednoj supersili ovoga vodenog momčadskog sporta. A najbolje se to vidjelo u duelu protiv uvijek neugodne Grčke i porazu (10:11) koji je, može se reći, solidno uzdrmao momčad aktualnog viceprvaka Europe. Imala je Hrvatska u tom susretu čak nekoliko minuta igrača više (crveni karton dodijeljen Grcima zbog brutalnosti), ali nije uspjela golovima materijalizirati tako veliku pred-

nost. Minimalan poraz značio je gubitak željena tri boda za prienos u drugi krug natjecanja i imperativ pobjeda u sva tri preostala susreta. Zabilježene su dvije rutinirane pobjede protiv Rumunjske (17:9) i Turske, a kako je bilo protiv Italije znat ćemo svi kada ovaj tekst bude ispred čitalačke javnosti. Još jedan znak pitanja. Nadamo se kako je susret protiv Grčke bio samo slab dan, a da je onaj odlučujući protiv Italije bio onaj pravi!

D. P.

Foto: HINA/HVS

Umotvorine

- * Ishitren sud prvi je korak do njegova opoziva.
- * Tajna uspjeha sastoji se u stalnosti cilja.
- * Najveće pravo često je najveća nepravda.

Vicevi, šale...

- Jesi li očistila kuću?
- Jesam.
- A ona prašina na komodi?
- Ne diraj! Zapisala sam tamo neke telefone...
- A pauk u kutu?
- Što ti je kriv Đuro?

- Prodajem drva, povoljno.
- Koliko je metar?
- 100 centimetara.

Aforizmi

- * Kada se ne može činiti dobro, dosta je da se ne čini zlo.
- * Može se davati bez ljubavi, ali ne može se ljubiti bez davanja.
- * Tko najsporije obećava uvijek najvjernije ispunjava obećanja.

Vremeplov – iz naše arhive

Premijer Vojislav Koštunica s izaslanstvom Hrvata iz Srbije, 2006.

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Jišbojiš

Bio niki jak gazda, uvijek imo desetak-dvadesetak čoporova ovaca, a zvalo se Mate. Odranjiva i saranjiva čobane toliko je u njega u službi. Bira ljude – mož mu bit kad je mogućan – pa je kod njega uvijek bar desetak momaka da ne znaš kojeg bi prijatelj izabrao za barjak. Gazda Mate imo tri čeri za udaj, jednu lipu, dvije ružne. Lipu svi traže, ružnu gazda svima nudi, a ružne niko neće, lipa nikog neće. Nenadugo gazda Mate došlo u uši zašto lipa svakog odbija – uljubila se u čobana sirotana. Danas dozno, danas dokrajčio momkovu službu, izmetnio mu bućur na sokak.

Gazda misli: iznenada sam prisiko konce – sve je gotovo. Nek misli šta oće, al ko što ne možeš zaustavit izvor vodu tako ni mladu krv. Oci-guro se baćo da divojka više ne vidi momka, al ovaj našo zgodu, dopro do nje i oni se dogovore da će divojka uskočit prvom prilikom. Voli ona suvog kruva ist neg nuz nedragog sist, a momak nju rabri:

– Ne boj se dok mene imaš, još sam ja vridan za nas dvoje iz nokata iscudit kruva, a ostalo mi iza oca malo zemljice pa će i ona istenjat toliko da ćemo bit ljudi i mi i naša dica.

Divojka dala momku malog pulina, pa kad on noćom dolazio pod njezine pendžere, kobojage će vikati pulina, to će za nju bit znak. Pulina dala, a u to baš ide otac i momak se moro sklonit, nije čuo pulinovo ime.

Kako će doznat pulinovo ime kad divojku za dana čuvaju, ako niko drugi onda sestre, jel su one pomalo i zlobne na nju, a oca se boje. Momak šta će već pošalje jednog pobratima. Ovaj došo, a tri sestre side i šlinguju. Došo u kuću u kojoj nije bio, a još potajnim poslom, pa se niki stisnio, al zato kaže:

– Faljen Isus, vas tri, koje ste vi, poslo me onaj, vi već znate koji, da kažete ime onom, vi već znate kojem.

Sestrama je sumno, al lipa zna o čem se radi pa momku lipo:

– Kako ti stojiš pa se bojiš tako ime onom, ti već znaš kojem.

Čoban sirotan to veče prikro se pod divojkine pendžere i viče:

– Jišbojiš! Jišbojiš!

On se javlja, al na nesriću kod divojke je otac, gazda Mate, pa se ona oma nagnila kroz pendžer:

– Pivac hiš! – ugrišće te stari miš!

Momak ne zove više pulinčića, a gazda motri čer pa će jedared:

– Jesi li ti bunike večerala?! Kaki je to miš što pivca grize?

– Da ste Mate mogli bi da znate.

– Pa ja jesam Mate.

– Onda triba i da znate!

Lako se ona šali kad je čula da je momak pogodio pulinovo ime, a vidi da otac ne pogađa o čem se radi. Drugi dan gazda krene nekoliko tovara žita na vodenicu. Vodenica nije blizo, žita nije malo, pa će on ostati bar nedilju dana. Sad on divojku pridio sestrama u ruke, zapovidio da paze na nju al strogo. Nek paze, ona još bolje pazi na se. Spremila bućurić i jedva veče iščekala. Momak je valjda još teže čekao jel čim se mrak spuštio, on se već javlja:

– Jišbojiš! Jišbojiš!

A divojka se odaziva:

– U brašnu je stari miš.

Sestre se zblendile.

– Zašto taj tvoj pulinčića zove?!

– Zavarava dvi čorkave sove.

– A zašto se ti svako veče javljaš?

– Da se lude čude dok ovo ne bude!

I so tim zgrabi bućurić pa ni vrata ne traži već skoči kroz pendžer – nek se zna da je uskočkinja. Sestre će udariti u jujukanje, a ona već od momka podvikiva:

– Ne me ni ne traže – kažite to baći – svako će me kod mog momka naći.

Pričala Klara Jankulašević r. Mujić, Đurđin, r. 1891. g.
Tica žeravica, 1964.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

U raju

S trina Evča se raspričavala. Kaže da sve ide nabolje: »Blokaderi ošli svojim putem. Nafta j krenila ako već i ni došla. Sam ovaj sniga i ladnoća ostali al će i oni otić. I šta tri-ba više željit? Šta s triba bunit? Triba se sam strpit i radit. I sve će doć na svoje. A kako evo nema dana da kogagod ne glasu moram kazat da j najlipče da s ne potaljavaš, da s ne smucaš po svitu. Da cili svoj vik budeš di s se rodio. Da ti tu lipo i saranu«. Nazoljila se baka Janja. Maramu odveziva pa ju ope zaveziva. Ušuntrala se pa ju ne može zavezat. Ka j nikako i uspila otkopčava pucada na frosniku. Ima šta kazat: »Evča e sasi se baš nalaprda i natriskala. Ni u kola ni u sone. Kako ti slušam izglede mi koda smo u raju. I tu se eto štagod malo lošoga izpodešavalo pa j dragi Bog to oma ispravlo jel će ispraviti«. Pita: »Čeljadi dete kažte, jel ovo stvarno raj?«. Svi se krstu i odmahivu. Baka Tonka sva usplahirita objašnjava: »Imaš pravo Janjo. Kaki raj. A kase prošudiram i da smo u raju mi b bili vala na uvratina od raja«. Baka Janja će dalje: »A ovo umiranje i saranjivanje. Di j ko ošo? Di ti to došlo uglavu Evča? Ta ko neb živio, radio i saranio se u svojmju mistu? A da j vamo raj neb ljudi vala bižali iz njeg. I šta nama što smo uvi godina imaš ti sad to divanit? Al ka s već naspomenila, ko će reć? Kad odemo nanaj svit šta nam bližje? Pakov jer raj?«. Svi čutu. »Kako ovo ide triba se moljit da Sveti Petar bude milostiv kad stanemo prid njeg. Od njeg zavisi kuš«, baka Janja će. Baka Marica skočila: »A taj snig što spominješ Evča. Za po dvoru nisam it a kamol po sokaku. Isprid kuća ni da j snig već led. Koda u sokaku nema žive duše. Koda j svit pogubio jel pokido lopate i metle. E sad glete, ka j sve ko u raju kako se onda vlast ni sitila da se snig očisti isprid kuća? Neće se vala dragi Bog brinit i za snig? Ni sama ne znam kako sam došla dovde. I nek sam kaže kogod da sve ide nabolje«. Baka Janja klimlje glavom pa divani da j od unuke čula ono što ne mož vidit i čut na sokočalu od televizije. Da ima mista di već nedilj dana struje i vode nema. Ope raširiva ruke: »Pa sve mi se ne viruje. Možete zamislit? Ope nas snig iznenadio. Spalo dvajst centi sniga pa oma koda j smak svita. Pa i daj po metera spalo. Ta u kojem smo viku? Ta na svoje uše sam čula još litoske javili diće, kaće i koliko će spast sniga«. U čudu će baka Manda: »Ope imaš pravo Janjo. U tom raju lopate i metle ne pomažu nit su kadgod pomagale. Ta moj pokojni Tuna bio ute vojske nikaki linijaš. Vala sam dobro rekla. Još se sićam kako mi dosadljivo pripovikama kako su priko godine utom kraju čistili, sikli drva pored žica di ide struja. Da ne spadnu na žice kad napada snig na nje. Na vr glave mi došo s tim divanem. I glete sade. Ljudi idu na misec a nama snig smeta«. Na kraju će baka Janja: »Mlogo čega ima jel će bit. Mož vašarit kad fali. Al bome znam i brojat. Čeljadi fali cigurno. I za radit a bome i oni što će unaprid študirat. Al kako ide i čeljad mož vašarit. A možda b isto bilo i da svega ima? Možda i raj mož vašarit. To sam dragi Bog zna šta sve mož i ko će u raj«.

U NEKOLIKO SLIKA

Risarski disnotor u Đurđinu

HKC *Bunjevačko kolo*

Veliko prelo 2026. u Subotici

HKC *Bunjevačko kolo* organizira *Veliko prelo 2026.* koje će biti održano u subotu, 31. siječnja 2026., u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici, s početkom u 20 sati. Doček gostiju je od 19 do 20 sati, kada počinje službeni dio programa.

Tijekom programa goste će zabavljati tamburaški ansambli *Hajo* i *Ruže*, a nastupit će i izvođački folklorni ansambl Centra. Biti će pročitana najljepša *preljska*

pisma, a birat će se i najljepša prelja s pratiljama. Cijena ulaznice je 3.800 dinara. U cijenu je uključena večera i piće. Svaka ulaznica sudjeluje u bogatoj tomboli.

Sve informacije u vezi s rezervacijom i kupovinom karata mogu se dobiti u uredu HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici ili na telefon: 064/659-08-29 ili 024/555-589, radnim danima od 8 do 14 sati.

Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* i Organizacijski odbor *Velikog prela* objavljuju

NATJEČAJ
za izbor *Najljepše prelje*
Velikog prela 2026. godine

Prijavu za natječaj moguće je predati putem e-mail adrese hkcbunjevackokolosubotica@yahoo.com, s naznakom za »Veliko prelo 2026. – natječaj za Prelju« ili putem Facebook stranice *HKC Bunjevačko kolo* (u Inbox). Uz prijavu potrebno je dostaviti: ime i prezime, mjesto stanovanja, godinu rođenja i kontakt telefon. Prelja za izbor na *Velikom prelu* mora biti obučena u bunjevačku narodnu nošnju; za sve zainteresirane možemo pomoći oko izbora nošnje. Natječaj je otvoren do 28. siječnja 2026. godine.

Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* i Organizacijski odbor *Velikog prela* objavljuju

NATJEČAJ
za najbolju *Preljsku pismu Velikog prela 2026. godine*

Napisane preljske pisme potrebno je dostaviti na e-mail adresu: hkcbunjevackokolosubotica@yahoo.com ili poštom na adresu HKC-a *Bunjevačko kolo*, Ulica Preradovićevea br. 4, 24000 Subotica, s naznakom za »Veliko prelo 2026. – natječaj za Preljsku pismu«. Uz prijavu je potrebno napisati tko je autor pjesme i kontakt telefon, adresu i e-mail. Pjesma treba biti napisana na hrvatskom jeziku ili na ikavici s temom koja je prigodna uz prelo, zimu, blag dane, bunjevačke običaje i tomu slično. Povjerenstvo za izbor *Preljske pisme* informaciju o tome tko su autori pjesama dobija tek nakon izbora pobjednika. Natječaj je otvoren do 24. siječnja 2026. godine.

HKPD S. KRANJČEVIĆ IZ BEREGA

VAS POZIVA NA:

ŠOKAČKO PRELO

31.1. 2026.

**OKUPLJANJE 19h, POČETAK 20h
DOM KULTURE BAČKI BREG**

DOM KULTURE,
SV. MILETIĆ

31.01.2026.

SKUP GOSTIJU
OD 20:00

HBKUD "LEMEŠ" SVETOZAR MILETIĆ
ORGANIZUJE

Marinbal

UZ DOBRU ZABAVU OČEKUJE VAS
TRADICIONALNI LEMEŠKI
PAPRIKAŠ, PIĆE U
NEOGRANIČENIM KOLIČINAMA,
TOMBOLA

GOSTE ĆE ZABAVLJATI
TAMBURAŠKI ANSAMBL "TAJNA"

CENA ULAZNICE: 2800 DIN

ZBOG OGRANIČENOG BROJA MESTA ULAZNICE
BLAGOVREMENO REZERVISATI
TEL: 069/2512286 ANA ILEŠ VUJEVIĆ
KARTE KUPITI DO 26.01.2026.

PRETPLATITE SE

TUZEMSTVO

- 6 mjeseci = 1300 dinara
- 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- 6 mjeseci = 75 eura
- 1 godina = 150 eura

* Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišati cijenu pretplata.
Hvala na razumijevanju.

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna

HRVATSKA RIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

www.hrvatskarijec.rs

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje

- Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: **OTPVRS22**

AD MS FIL, Subotica

IBAN: **RS35325960160000218862**

NIU Hrvatska riječ

Preradovićeva 11, 24000 Subotica

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«

Preradovićeva 11, 24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa: **325950060001449230**

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
 - 6 meseci po 1 dinar
 - 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

Tradicionalno druženje u
organizaciji HKPD „Jelačić“

VINKOVO U PETROVARADINU

25. januar 2026. od 12.00 časova
DVD Petrovaradin Pavla Jurišića Šturma 2

- Ručak (pečene kobasice uz priloge) • Aperitiv • Ocenjivanje vina (poneti svoje vino)
- Organizator obezbeđuje: sokove, gaziranu vodu i kafu
- Tombola • Dobra muzika •

Kotizacija: 1.200 rsd

Zakazivanje:
Vlatko: 064 183 8911
Ankica: 064 348 6975